

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

MINÄ OLEN IHME, SUURI IHME

Lapsen syntymä bulgarialaisessa perheessä

Hermunen, Marika

2016 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

MINÄ OLEN IHME, SUURI IHME
Lapsen syntymä bulgarialaisessa perheessä

Marika Hermunen
Hoitotyön koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Helmikuu, 2016

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Tikkurila
Hoitotyön koulutusohjelma

Tiivistelmä

Marika Hermunen

MINÄ OLEN IHME, SUURI IHME Lapsen syntymä bulgarialaisessa perheessä

Vuosi 2016 Sivumäärä 43

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda esille Suomen ja Bulgarian välisiä eroja lapsen synnytyä perheeseen. Opinnäytetyössä vertaillaan, millaisia eroavaisuuksia lapsen syntymä tuo perheille Suomessa ja Bulgariassa. Opinnäytetyössä tarkastellaan myös varhaista vuorovaikutusta, kiintymyssuhdeteoriaa ja kollektiivisen ja individuaalisen kulttuurin välisiä eroavaisuuksia. Näitä aiheita käsitellään opinnäytetyössä, koska ne ovat hyvin ajankohtaisia ja liittyvät toinen toisiinsa.

Tavoitteena opinnäytetyöllä on korostaa erilaisuutta ja sitä mitä kollektiivisessa kulttuurissa tarkoittaa kuulua perheeseen. Teoriaosuudessa ja tuloksissa ilmenee yhteisöllisen kulttuurin perhekeskeisyys ja miten se ilmenee vauvan synnyttyä perheeseen. Isovanhemmilla on tärkeä ja merkityksellinen rooli lapsen synnyttyä perheeseen.

Opinnäytetyössä on käytetty kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Aineisto opinnäytetyöhän on kerätty kyselymenetelmällä. Kyselyyn osallistui kaksi bulgarialaista naista, jotka tekijä oli ennakkoon valinnut. Kyselyn vastauksista on tehty analyysi, jotka on koottu yhtenäiseksi ja selkeäksi tekstiksi. Aineisto on analysoitu induktiivisella sisällönanalyysilla.

Tulokset on jaettu useaan kategoriaan, joissa kerrotaan tutkimuksen näkökulmia, havaintoja ja tuloksia. Tuloksissa käy ilmi, että eroavaisuuksia ilmenee monissa seikoissa kuten esimerkiksi lapsen syntymisessä ja osastolta kotiutumisessa. Tuloksissa käsitellään naisten kokemuksia isän roolista ja osallistumisesta synnytykseen ja miten he kokevat oman perheensä tuen.

Tutkimustulosten pohjalta opinnäytetyötä on mahdollista kehittää ja jatkaa tai samasta aiheesta tehdä erilainen tutkimus eri tutkimusmenetelmää käyttäen. Opinnäytetyötä voi hyödyntää opinnoissa, joissa käsitellään monikulttuurisuutta ja kulttuurien eroavaisuuksia.

Avainsanat: Bulgaria, isän rooli, kollektiivisuus, lapsen syntymä ja perhe

Laurea University of Applied Sciences
Laurea Tikkurila
Bachelor of nursing

Abstract

Marika Hermunen

I AM A MIRACLE, A GREAT MIRACLE Birth of a child in Bulgarian family

Year	2016	Pages	43
------	------	-------	----

The purpose of this thesis is to discuss the differences in newborn baby families in Finland and Bulgaria. This thesis also discusses early interacting with a newborn, attachment theory and differences in collective and individual cultures. These themes are very topical and they are related to each other.

The aim of this thesis is to emphasise the differences and study what it means to belong to a family in collective culture. The theoretical part and results deal with how family-oriented people are in collective cultures and how this perceived when a newborn arrives. Grandparents play a very important and meaningful role in the child's life.

This thesis applies qualitative research method. The data for this thesis was collected through questionnaire inquiry. Two Bulgarian women participated in this survey. The answers of the survey were analysed and brought together as one unified text. The data has been analysed by inductive.

The results were divided in several categories that discuss the viewpoints, observations and results of the study. The results show several differences for example in delivering the baby and discharging from the hospital.

The father's role been studied from the mother perspective including participating in the delivery and how they feel about the support given by the family.

Keywords: Bulgaria, collective culture, family, father's role model and newborn

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
2	OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TAVOITE	8
	2.1 Tutkimuskysymykset.....	8
	2.2 Opinnäytetyön tavoite.....	9
3	VANHEMMUUS JA PERHE SUOMESSA JA BULGARIASSA.....	9
	3.1 Vanhemmuus ja perhe.....	9
	3.2 Vanhemmuus ja parisuhde.....	10
	3.3 Haasteet kasvatuksessa ja vanhemmuudessa	12
4	VARHAINEN VUOROVAIKUTUS JA KIINTYMYSUUHTEESTA	13
	4.1 Vuorovaikutussuhteen luominen raskauden aikana	13
	4.2 Varhainen vuorovaikutus.....	14
	4.3 Kiintymyssuhdeteoriaa	15
	4.4 Tunteiden merkitys vuorovaikutussuhteessa	16
	4.5 Häiriöt kiintymyssuhteissa ja varhaisessa vuorovaikutuksessa	17
	4.6 Neuvolajärjestelmä	18
5	LAPSIPERHE BULGARIASSA	19
	5.1 Maan taustaa ja historiasta.....	19
	5.2 Lapsen syntymä Bulgariassa	21
6	MONIKULTTUURINEN LAPSI PERHE	23
	6.1 Individuaalinen ja kollektiivinen kulttuuri.....	23
	6.2 Kulttuurierot haasteena parisuhteessa	24
7	ISÄ TUKENA JA OSALLISENA KASVATUKSESSA.....	25
	7.1 Sukupuoliroolit.....	25
	7.2 Isän rooli varhaisessa vuorovaikutuksessa ja kiintymyssuhteessa.....	26
	7.3 Isäroolin haasteet	27
8	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	28
	8.1 Tutkimusmenetelmä.....	28
	8.1 Tiedonhankinta menetelmä	28
9	TULOKSET	30
	9.1 Isän tuki ja osallistuminen.....	30
	9.2 Perheen tuki ja osallistuminen lapsen synnyttyä	30
	9.3 Lapsen syntymä.....	31
	9.4 Toimintatavat.....	32
	9.1 Havaintoja kulttuuri eroista.....	33
	9.1 Isäsuhteen eroavuudet	34
10	LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS	35

11	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	36
	11.1 Pohdintaa tuloksista	38
	LÄHTEET	39
	LIITEET	41
	KUVAT	42

1 JOHDANTO

Olin vuonna 2012 suorittamassa synnytys- ja naistentautien harjoittelua toisessa kotimaassani Bulgariassa. Tämän harjoittelun aikana sain kokea paljon suuria tunteita ja erilaisuutta, jota haluan Suomessa asuville ihmisille kertoa. Bulgariasta voi ensisijaisesti heti tulla mieleen maan huono taloustilanne tai nuorten juhlimispaikka, vaikka todellisuus on aivan jotakin muuta. He ovat ihmisiä pitkällä historialla, kunnioittavat vanhoja traditioita ja perhe on heille kaikki kaikessa.

Harjoitteluni jälkeen mietin olisiko mahdollista perehtyä syvällisemmin aiheeseen ja voisiko aiheesta keksiä opinnäytetyötä. Mielenkiintoni heräsi, koska molemmista maista on myös omia näkemyksiä ja kokemuksia, mitä voin hyödyntää työn aikana. Tämän harjoittelun aikana sain kokea hyvin paljon erilaisuutta, mihin olin Suomessa tottunut. Näiden suurin tunteiden ja pohdintojen vuoksi olen innostunut jakamaan tietoa siitä, mitä Bulgarian synnytysosastoilla tapahtuu.

Tässä opinnäytetyössä on kyse erilaisuudesta ja sen esille tuomisesta. Monissa ammateissa rutinoitutaan työhön ja unohdetaan, että asioita voisi hoitaa monella eri tavalla. Nykypäivänä kaikki on hyvin modernia ja teknologia kehittyy jatkuvasti. Bulgariassa harjoitteluni aikana näin, miten pienellä resurssilla ihmiset tulevat toimeen niin työelämässä kuin arki elämässä. Erilaisuudella tarkoitan myös, sitä miten yhdestä ja samasta asiasta saadaan luotua ja tehtyä niin erilainen. Haluan työssäni korostaa perheen merkitystä ja osallistumista lapsen elämässä. Perheellä en tarkoita ainoastaan ydinperhettä vaan koko perhettä. Perheen osallistumisesta kasvatukseen ja tukemiseen on suuri merkitys ja itselläni on tästä henkilökohtaista kokemusta. Olen kasvatettu suuren perheen keskellä, jossa osallisena ovat olleet mummit, vaarit, tädit ja serkut. Uskon, että perhe taustani vuoksi olen kiinnostunut tekemään kyseisestä aiheesta myös opinnäytetyötä.

Opinnäytetyössäni käsittelen aiheita varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhde, perheen ja isän roolia kasvatuksessa ja Suomen ja Bulgarian välisiä eroja näissä aiheissa. Olen opinnäytetyötäni varten kirjoittanut Bulgariassa oppimispäiväkirjaa kokemuksistani, kohtaamistani asiakkaista ja henkilökunnasta, jotka opastivat minua. Näiden kirjoitettujen kokemusten ja opastuksien kautta olen tehnyt vertailuja ja pohdintoja tässä työssä.

Varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhde ovat tärkeä osa Suomesta luettua teoriaa, siksi koin tärkeänä, että aiheesta kirjoitan tässäkin työssä. Aiheet ovat hyvin ajankohtaisia nykypäivän terveydenhuollossakin kuten neuvoloissa ja synnytysosastoilla.

2 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TAVOITE

2.1 Tutkimuskysymykset

Millaista on vanhemmuus ja isän osallistuminen yhteisöllisessä kulttuurissa?

Bulgarian ja Suomen kulttuureissa on paljon eroja. Bulgarianlaiset ovat yhteisöllistä kansaa ja kasvatus ei kuulu vain ydin perheelle. Tämän tutkimuskysymyksen kautta haluan tuoda esille, miten yhteisöllisen kulttuurin perhekäsitys eroaa individuaalisesta. Vanhemmuus ja perhe käsite on monissa kulttuureissa hyvin erilaista, mihin olemme täällä Suomessa tottuneet. Tässä opinnäytetyössä korostan ja tuon esille bulgarialaisuutta ja, mitä siellä tarkoittaa perhe ja kuulua perheeseen.

Haluan löytää vastauksen tähän tutkimuskysymykseen, koska harjoittelun aikana huomasin millaisia eroavaisuuksia näillä on.

Varhaisen vuorovaikutuksen ja kiintymyssuhteen merkitys elämässä?

Varhaisesta vuorovaikutuksesta on paljon tutkittua tietoa ja materiaalia, jota pystyin hyödyntämään opinnäytetyössä. Aiheena varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhde on erittäin ajankohtaisia nykypäivänä, etenkin Suomessa. Suomessa tätä asiaa tuetaan ja vanhempia informoidaan jo raskauden aikana neuvoloissa. Tästä aiheesta löytyy paljon tietoa ja kirjallisuutta, koska halutaan tukea vanhemman ja lapsen välistä suhdetta ja vuorovaikutusta. Mielenkiintoista aiheesta on kulttuuri erot ja miten kollektiivinen ja individuaalinen kulttuuri poikkeavat tästä. Tähän tutkimusongelmaan saan vastaukset kirjallisuudesta ja jo valmiiksi tutkituista lähteistä. Suomessa on vanhemmuutta, varhaista vuorovaikutusta ja kiintymyssuhdetta tutkittu jo pitkään ja tutkimustuloksia löytyy. Näiden materiaalien kautta saan vastauksia opinnäytetyöni kysymykseen.

Opinnäytetyössäni käsittelen aihetta myös isän näkökulmasta. Suomalaiset isät nykypäivänä osallistuvat enemmän lasten kasvatukseen. Tässä kohtaa moderni maailma ja vanhollinen kulttuuri eroavat. Tätä aihetta on tärkeä käsitellä, koska se tuo työlleni teoreettista pohjaa. Teorian kautta pystyn vertailemaan, sitä osuutta omiin tuloksiin.

Millainen on lapsen syntymä Bulgariassa?

Tämä on opinnäytetyöni tärkein pääkysymys, johon koko opinnäytetyön tulokset perustuvat ja pohjautuvat. Opinnäytetyössäni haluan tuoda esille Suomen ja Bulgarian välisiä eroavaisuuksia

lapsen synnyttyä sairaalaan ja, miten perhe on tässä tapahtumassa mukana ja tukena. Tähän kysymykseen olen saanut vastauksia omien kokemuksieni kautta ja haastattelemalla kahta erilaista Bulgarianaista naista (synnyttäjää ja kättilöä). Tutkimusongelmaan olen saanut vastaukset tutkimusmenetelmällä ja omien havaintojen, kokemusten ja näkemysten kautta. Opimispäiväkirjallani on tässä kohtaa ollut suuri merkitys tutkimusongelman selvittämisessä.

2.2 Opinnäytetyön tavoite

Tämän opinnäytetyön tavoitteena ja tarkoituksena on tuoda esille Suomen ja Bulgarian välisiä kulttuurisia eroja lapsen synnyttyä perheeseen. Tarkoituksena on tuoda esille erilaisuutta ja erilaisia toimintatapoja, mitä Bulgarian naistentautien- ja synnytysosastolla on. Nämä erilaiset toimintatavat voivat tuoda uusia ideoita ja näkökulmia Suomen sairaaloihin ja neuvoloihin.

Tavoitteenani on, että opinnäytetyöni herättäisi ajatuksia ja tunteita perheestä ja sen merkityksestä elämässä. Tuon esille opinnäytetyölläni, miten muualla voidaan toimia ja toimisiko toimintatapa suomalaisten ympäristössä.

3 VANHEMMUUS JA PERHE SUOMESSA JA BULGARIASSA

3.1 Vanhemmuus ja perhe

Vanhemmuus on yksi elämän tärkeimmistä ja jännittävimmistä prosesseista elämän aikana. Se tuo mukanaan muutoksia, joita vanhemmat eivät osanneet odottaa. Nainen ja mies voivat kokea vanhemmuuden hyvinkin eri tavalla. Mies voi olla huolissaan taloudellisesta tilanteesta ja työssä käymisestä, kun taas nainen voi pohtia vanhemmuutta ja millainen tulee olemaan äitinä. Raskauden aikana herää paljon ajatuksia ja kysymyksiä, joihin pohditaan vastauksia. Tuleva isä on huomioitava, sillä hänellä voi esiintyä epävarmuutta vanhemmuutta kohtaan.

Naiselle tuleva vanhemmuus ja sisällä kasvava lapsi on todellista, vatsa kasvaa ja vauvan liikkeet tuntuvat. Tärkeää on muistaa ottaa isän tunteet, mielikuvat ja ajatukset huomioon. Vanhemmuuteen ja isyyteen kasvaminen vie aikaa ja on annettavaa tilaa miehelle kasvaa isäksi (Ojanen ym. 2009: 78.)

Pariskunnalle tulee lapsi, heistä tulee perhe. Lapsi, joka on riippuvainen vanhemmistaan ja heidän huomiostaan ja hoidosta. Aloitetaan valmistautuminen uudenlaiseen elämäntyyliin. Ensimmäiset kuukaudet eletään vauvan ehtojen mukaisesti, päivärytmi ja oman ajan käyttö muuttuvat.

Vanhemmuus on prosessi, siinä opitaan ja löydetään uusia piirteitä. Vanhemmuus on tilaisuus, jossa aikuinen pääsee tutustumaan itseensä uudelleen. Vanhemmuudessa on muistettava myös se, että täydellistä vanhemmuutta ei ole. Lapselle riittää, että on riittävän hyvä vanhempi. Kasvattaminen ja vanhemmuus eivät ole helppoa, se on vaativaa ja pitkä prosessi (Ojanen ym. 2009: 78 - 80.) Vanhemmilla on lupa olla väsyneitä ja pyytää apua, sitä tarvittaessa. Vanhemmuuteen liittyvissä asioissa neuvolasta saa tietoa ja tukea.

Vanhemmalla olisi hyvä olla käsitys itsestään vanhempana eli millaisena vanhempana ja kasvattajana itseään pitää. Olisi myös tärkeää, että vanhemmuudesta ja kasvatuksesta puhuttaiisiin kumppanin kanssa. Molemmilla voi olla hyvin erilainen käsitys siitä, mitä tarkoittaa vanhemmuus tai, miten lasta kasvatetaan. Käsitukset ja eroavuudet kasvatustyyleistä voivat aiheuttaa ongelmia perheen sisällä. Näistä erilaisista haasteista kerrotaan kappaleessa haasteet kasvatuksessa ja vanhemmuudessa (Tamminen 2004: 69 - 71.)

Vanhemmuus on lapsen ja aikuisen välinen ainutlaatuinen suhde. Tässä suhteessa molemmat kasvattavat toisiaan. Vanhempi kasvattaa lastaan, samalla lapsen kasvu ja kehitys laukaisee vanhemmassa mahdollisuuden kasvaa sisäisesti. Vaikka sisäistä kasvua tapahtuukin, aikuinen voi kokea olonsa kokemattomaksi ja tietämättömäksi. Sen vuoksi vanhemmuutta kuvataan henkisenä koko elämän kestäväksi kasvun prosessina. Vanhempi voi silloin ymmärtää lastaan riittävän hyvin, kun muistelee omaa lapsuuttaan ja lapsena olemista eli peilataan omaan menneisyyteen (Tamminen 2004: 69 - 71.)

Vanhemmuus pohjautuu myös siihen, millaisen mallin on itse saanut omilta vanhemmiltaan. Halutaan olla joko samanlaisia, kun omat vanhemmat tai täysin erilaisia kun omat vanhemmat. On myös mahdollista, että kasvatukseen on osallistunut useampi henkilö perheestä. Etelä-Euroopassa kollektiivisessa yhteisössä lasten kasvatukseen osallistuu koko perhe. Kasvatus ei ole vain vanhempien tehtävä, siihen osallistuu myös esimerkiksi isovanhemmatkin.

Perhe on laaja käsite, jonka jokainen määrittelee eri tavalla. Jokainen ymmärtää sanan perhe omalla tyylillään ja sen merkityksen. Perhe voi tarkoittaa jollekin suurta joukkoa ihmisiä, yhteisöä johon kokee kuuluvansa tai avoliitossa elävää paria, joille syntyy vauva. Perhe käsite muodostuu omien perhe kokemusten kautta. Näiden kokemusten kautta sisäistetään ja ymmärretään ketä omaan perheeseen kuuluu (Hellsten 1999.)

3.2 Vanhemmuus ja parisuhde

Tuleva vanhemmuus muuttaa pariskunnan parisuhdetta. Vauvan syntyminen suhteeseen tuo omat haasteensa parisuhteelle. Vanhemmuus tuo positiivisia kuin negatiivisiakin kokemuksia ja tunteita suhteen aikuisille. Vauvan tulo luo erilaisia odotuksia ja mielikuvia. Mielikuvat voivat olla tulevasta äitiydestä, isyydestä tai parisuhteen laadusta vauva-arjessa. Vauva kanssa

arjessa kumppaneiden tulee löytää toisistaan toistensa vanhemmuus. Se, miten he sen löytävät on kumppaneille yksilöllistä. Vanhemmuus ja parisuhde tulee sovittaa yhteen ja, miten kumppanit ratkaisevat vanhemmuuden tuomia haasteita (Kumpula & Malinen 2007.)

Puolisoiden keskenään tulee luottaa toisiinsa vanhempina ja tunnistaa toisessa uudet roolit. Äidin ja isän rooli on erilaisia ja erilaisuus olisi hyvä tunnistaa. Vanhemmuuden ja roolien taustalla on silti olemassa vanhempien oma parisuhde. Vanhemmuuden, äidin ja isän roolin yhteydessä on löydettävä aikaa suhteen romanttiselle puolelle. Kyky yhdistää romanttinen puoli ja vanhemmuus voi olla parille haasteellista. Tämän vuoksi on tärkeää, että on riittävä sosiaalinen verkosto ympärillä. Verkostolta saa tukea, apua lasten hoidossa ja voimaa jaksaa vanhempana (Kumpula & Malinen 2007.)

Vanhemmat voivat olla pitkäänkin hukassa vanhemmuuden ja parisuhteen yhdistämisessä. Jotkut pariskunnat onnistuvat nopeasti, joillakin menee pidemmän aikaa löytää toimiva ratkaisu. Jos kumppanit eivät onnistu tässä, voi tilanne muuttua hyvinkin vaikeaksi ja ongelmalliseksi. Äidin kaikki aika menee vauvan hoitoon liittyvissä asioissa, aikaa ei jää miehelle lainkaan. Mies ei ymmärrä vauvan tarpeita ja kokee olonsa esimerkiksi epävarmaksi ja ulkopuoliseksi. Tällaisessa tilanteessa jompikumpi tai molemmat voivat vetäytyä suhteesta.

Vauvan tulo voi myös yhdistää kumppaneita. Raskaus aika on tunteellista ja merkityksellistä aikaa, se voi yhdistää ja parantaa parin parisuhdetta. Kumppanit, jotka selviävät vanhemmuuden tuomista haasteista on molemmille osapuolille palkitsevaa ja ymmärrys kasvaa suhteessa (Kumpula & Malinen 2007: 29 - 30.)

Vanhempien on yhdessä pystyttävä ottamaan vastuuta kasvavasta ihmisestä ja tekemään yhdessä päätöksiä. Kun parisuhde ja vanhemmat voivat hyvin, voi hyvin koko perhe. Tämän hyvinvoinnin eteen on tehtävä töitä ja muutoksiin on valmistauduttava. Muutokset voivat aiheuttaa parisuhdekriisejä, mutta niistä selviytyttyä vahvistaa ja rikastuttaa se parisuhdetta (Tamminen 2004: 71.)

Parisuhdetta kuvataan myös kiintymyssuhteena. Ihminen haluaa olla kiintynyt aikuisiässäkin toiseen ihmiseen. Kaivataan kumppanilta läheisyyttä ja turvallisuutta, kumppanista eroon joutuminen voi aiheuttaa ahdistusta ja pelkoa. Samaa on havaittavissa myös pienillä lapsilla eli hylätyksi tulemisen pelko.

Parisuhteelle ja suhteen kiintymyksen laadulle on omat kiintymyssuhde mallit muun muassa: turvallinen, välttelevä ja ristiriitainen. Kiintymyssuhde malleissa kuvataan kumppaneiden kiintymystä toisiinsa (Sinkkonen 2012: 40 - 45.)

Sinkkonen (2012: 44) tutkimusten mukaan kiintymyssuhdemallit pohjautuvat lapsuudessa opittuihin malleihin. Jos lapsena on joutunut pidättelemään tunteita, niiden ilmaiseminen parisuhteessa voi olla hankalaa.

3.3 Haasteet kasvatuksessa ja vanhemmuudessa

Kasvatuksessa ja vanhemmuudessa voi ilmetä erilaisia ongelmia ja haasteita. Haasteet voivat olla lähtöisin molemmista vanhemmista, jommastakummasta vanhemmasta tai lapsesta johtuvia. Jokaisella perheellä on omat haasteensa, tärkeää on vain tiedostaa se ja yrittää selviytyä voimavarojen mukaisesti. Joissakin tapauksissa tarvitaan ammattiauttajaa, että tilanteesta selvittäisiin eteenpäin. Haasteet vanhemmuudessa ja kasvatuksessa voivat olla, minkä tyyppisiä tahansa esimerkiksi lapsen ennenaikainen syntyminen. Ensinnäkin vauvan liian aikainen syntyminen on herkkä ja haavoittava asia. Vanhemmat ovat huolissaan lapsen voinnista ja selviytymisestä. Äidille keskosuus ja sen ymmärtäminen voi olla haasteellista. Äiti ei välttämättä osaa luoda tunneyhteyttä vauvaansa, se ei tunnu omalta. Mielikuvat eli representaatiot, joita odotusaikana on luotu, eivät vastaa todellisuuteen. Tässä tilanteessa on tärkeää antaa äidille riittävää tukea ja kannustusta, koska äideillä on riski sairastua synnytyksen jälkeiseen masennukseen (Tamminen 2003: 156.)

Synnytyksen jälkeinen masennus ja muut mielenterveysongelmat perheissä ovat haasteellisia tulevalle vuorovaikutukselle ja kiintymyssuhteelle. Lapsi ja hänen tarpeensa voidaan täysin laiminlyödä ja lapsella on turvaton olo. Mahdollisuus on, että vanhemman mielenterveysongelma on hallinnassa ja sen kanssa pärjää normaalissa elämässä.

Vauvan syntymä on perheelle uusi ja elämää mullistava hetki. Arki tuo tullessaan paljon uusia asioita, joita vanhemmat eivät olisi osanneet odottaa. Yöt valvotaan, ei saa riittävästi nukkua. Vauvalla on koliikki ja on itkevä, äidin voimat ja keinot loppuvat. Syöttämisen kanssa ilmenee ongelmia, imetys ei onnistu. Vauvan kanssa arki voi olla monellekin hyvin haasteellista aikaa. Vanhemmat ovat neuvottomia ja väsyneitä, eivät osanneet odottaa näinkin radikaalia muutosta. Tämä heijastuu kumppaneiden välisen parisuhteeseen ja omaan jaksamiseen. Kuvataan, että ensimmäisten kuukausien aikana kumppaneiden parisuhde on huonoimmillaan (Malinen & Vuokko 2007: 30.)

Haasteena voidaan myös pitää vanhempien eri näkemys lasten kasvattamisesta. Erilaiset näkemykset voivat aiheuttaa suuriakin ristiriita tilanteita perheessä. Esimerkiksi monikulttuurinen perhe, molemmat vanhemmat edustavat eri kulttuureja. Molemmat pitävät kiinni omista periaatteista ja kasvatustyylistä. Tällaisella perheellä voin syntyä suuriakin konflikteja eri tavoista kasvatusta. On päästävä kompromissiin, joka miellyttää molempia osapuolia. Lapselle on rikkaus saada edustaa kahta eri kulttuuria (Oksi - Walter ym. 2009.)

Ristiriidoista ja haasteista kumppaneiden on keskenään selviydyttävä, turvaututtava vaikeissa tilanteissa, jopa ammattiauttajaan. Haasteista ja ongelmatilanteista selviytyminen yhdessä vahvistaa ja edistää suhdetta. Kumppaneilla on oltava riittävän hyvä kommunikaatio taito. Tätä taitoa pystyy harjoittelemaan ja opettelemaan, mutta se voi viedä aikaa. Etenkin

pohjoismaissa on tyypillistä, että omista tunteista ja ajatuksista on vaikea puhua toiselle (Sinkkonen 2012: 39 - 40.)

4 VARHAINEN VUOROVAIKUTUS JA KIINTYMYSUUTEESTA

4.1 Vuorovaikutussuhteen luominen raskauden aikana

Varhainen vuorovaikutus alkaa sikiöön jo äidin kohdussa raskauden aikana. Syntyy representaatio eli mielikuvia tulevasta vauvasta. Vuorovaikutusta luodaan vatsaa koskettamalla, silittelemällä, juttelemalla tai tavalla, jonka vanhempi kokee vuorovaikutukselliseksi. Vatsan ja sikiön kasvaessa, alkaa sikiö reagoida ulkopuolelta tuleviin ärsykkeisiin esimerkiksi, kun vanhempi haluaa luoda kontaktin vauvaansa. Tällä tavalla aletaan luomaa mielikuvia tulevasta äitiydestä ja vanhemmuudesta. On tärkeää, että raskauden aikana molemmat vanhemmat luovat näitä mielikuvia tulevasta lapsestaan. Näillä mielikuvilla on tärkeä merkitys varhaiselle vuorovaikutukselle, koska niiden kautta kuvitellaan millainen tuleva vauva mahdollisesti voisi olla (Siltala -Tamminen - Niemelä 2003: s 237 - 251.)

Raskauden aikana reflektoituu koko aikaisempi elämä, pohditaan omia kokemuksia lapsuudessa, suhdetta vanhempiin ja vuorovaikutuksen kokemukset vanhempien kanssa. Raskauden aikana naiset hakeutuvatkin enemmän äitiensä luokse ja heidän seuraansa, esimerkiksi kyselemään lapsuudesta ja raskausajasta. Oman äitisuhteen merkityksellisyys kasvaa, odottava äiti käy läpi asioita lapsuudestaan ja hoitamiseen liittyviä asioita. Mielikuvat, miten häntä on lapsena hoidettu (Siltala - Tamminen - Niemelä 2003: s 20.)

Vanhemman tunneherkkyys eli sensitiivisyyttä pidetään merkittävänä asiana vauvan ja vanhempien vuorovaikutussuhteelle ja sen kehittymiselle. Sensitiivisyys tarkoittaa, että millä tavalla äiti havaitsee, ymmärtää ja tulkitsee lapsensa tunnetiloja. Ottamalla huomioon lapsen tarpeet ja vastaa niihin tarpeiden mukaisesti. Lapsi voi avoimesti ja rohkeasti ilmaista tunteensa ja turvautua omaan vanhempaansa. Varhainen kiintymyssuhde on pohjana myöhemmin tuleviin ihmissuhteisiin. Tähän kiintymyssuhteeseen suuresti vaikuttaa äidin tunneherkkyys eli sensitiivinen käyttäytyminen (Siltala - Tamminen - Niemelä 2003: 252 - 257.)

Lapsen synnyttyä, lapsi vetää keuhkonsa täyteen ilmaan ja huudahtaa, tunnistaa lapsi, että on yksilö ja äidin turvallinen kohtu on jätetty. Synnytyksen jälkeen kohtaavat äiti ja lapsi, alkaa oikea vuorovaikutus. Varhainen vuorovaikutus alkaa äidin ja lapsen välillä heti, lapsi asetetaan synnyttä äidin rintaa ja ihoa vasten. Vauva tunnistaa äidin tutun äänen, tuoksun ja tutut liikkeet. Näiden kosketusten ja liikkeiden avulla alkaa äidin ja vauvan tutustuminen. Äiti alkaa totutella ja tutustumaan uuteen pikku ihmiseen, jolloin raskauden aikaisia mielikuvia aletaan tarkastella.

Näihin raskauden aikaisiin representaatioihin voidaan myös suuresti pettyä. Vauva ei olekaan sellainen millainen aluksi ajateltiin, esimerkiksi vauvan keskisuus, itkuisuus ja koliikki tai imetys- ja syömisongelmia. Tämän tyyppisillä vanhemmilla on riski masennukseen, mikä vaikuttaa tulevaan suhteeseen ja varhaiseen vuorovaikutukseen (Siltala - Tamminen - Niemelä 2003.)

4.2 Varhainen vuorovaikutus

Äidin ja vauvan vuorovaikutus alkaa heti vauvan päästyään äidin rinnalle. Vuorovaikutuksesta tulee todellisempaa, kun vauva on oikeasti tässä ja nyt. Toimivan vuorovaikutuksen lisäksi on tärkeää muistaa kiintymyssuhde. Kiintymyssuhde on selviytymiskeino, tapa ja keino jäädä eloon. Vauva luo kiintymyssuhteen vanhempiin, jotka pitävät lapsesta huolta ja takaavat hänen turvallisuuden. Varhaisensuhteen ja kiintymisen laadulla on merkitystä, sen merkitys korostuu lapsen kehityksellisillä alueilla esimerkiksi sosiaalisella, emotionaalisella ja kognitiivisilla alueilla (Siltala - Tamminen - Niemelä 2003: 58 - 67.)

Vauva syntyvät uteliaina, etsivinä ja ympäristöään tunnustelemina. (Tamminen 2003: 26) Varhainen vuorovaikutus alkaa lapsen ja äidin välillä. Utelias, etsivä ja ympäristöään tunnusteleva vauva makaa äitinsä rinnan päällä, samalla kun äiti koskettelee vauvaansa. Äidin rauhallinen ja turvallinen koskettelu vastaa vauvan aktiivisuuteen ja uteliasuuteen. Syntyy sanatonta viestintää eli non-verbaalista viestintää, jota tulkitaan vain ilmeiden, eleiden ja kosketusten avulla. Vauva elehtii ja äiti vastaa vauvansa tarpeisiin. Esimerkiksi imetys on hyvin sensitiivinen tapahtuma vuorovaikutuksessa. Vauva etsii äitinsä rintaa ja haluaa maitoa, äiti havaitsee vauvansa etsinnän ja auttaa häntä aloittamaan rinnan imemisen. Vuorovaikutus suhde perustuu tarpeiden huomioimiseen ja niihin vastaamiseen. Vauva kokee olonsa turvatuksi ja ymmärtää, että hänen tarpeisiinsa vastataan. Samalla tavalla kosketuksien, ilmeiden ja eleiden kautta syntyy myös suhde isään (Siltala - Tamminen - Niemelä 2003: 58 - 67.)

Vuorovaikutus alkaa aina toisen osapuolen aloitteesta, vanhemmat tai vauvan. Esimerkiksi vanhempi menee vauvan luokse ja ottaa vauvan syliin ja aloittaa kommunikoinnin vauvan kanssa. Vauva puolestaan voi äännellä tai liikehtiä silloin, kun etsii vuorovaikutusta. Näihin aloitteisiin aina jompikumpi vuorovaikutus suhteessa vastaa toiselle. Tätä vuorovaikutus tilannetta eli vastavuoroisuutta voisi kuvata jonkinlaisena syklinä. Se aloitetaan jostakin ja se päättyy johonkin, kun jompikumpi osapuoli sen lopettaa. Varhaisen vuorovaikutuksen kannalta on tärkeää, että molemmat pääsevät tekemään aloitteita (Siltala - Tamminen - Niemelä 2003: 58 - 68.)

Vauva osaa jo heti erilaisia keinoja joilla saada kontakti vanhempaan, esimerkiksi itku, liikehdintä ja katse. (Tamminen 2004: 46 - 48) Vauvat löytävät hyvin nopeasti erilaisia keinoja joil-

la saavat vanhemman huomionsa. Tämä keino on vauvojen selviytymisen kannalta se tärkein asia. Kun elehditään, itketään ja äännellään jompikumpi vanhemmista kiinnittää huomion vauvaansa.

Vuorovaikutus tilanteissa korostuu ihmisen yksilöllisyys. Vauvat ovat jo syntymästä asti halukkaita vuorovaikutukselliseen suhteeseen. Tähän suhteeseen vauva itse pystyy hyvin paljon vaikuttamaan. Vauvat ovat kyvykkäitä aloittamaan ja lopettamaan vuorovaikutuksen toisen henkilön kanssa. Toinen vauva taas voi olla nopea reagoimaan ja havaitsemaan mitä ympärillä tapahtuu. Vauvat ovat hyvin erilaisia vuorovaikutuksellisissa suhteissa. Vuorovaikutuksellisuuteen eivät vanhemmatkaan pysty vaikuttamaan. Tammisen (2004: 48) mukaan vauvat, jotka ovat viesteissään selkeitä ja reagoivat ympäristöönsä ovat helppohoitoisia. Vanhempi osaa herkästi tulkita vauvaansa ja vastata hänen tarpeisiinsa.

4.3 Kiintymyssuhdeteoriaa

On olemassa paljon seurantatutkimuksia kiintymyssuhdemalleista, joita käytetään nykypäivänäkin apuvälineinä tutkiessa kiintymistä. Tämän kiintymyssuhde teorian on kehittänyt englantilainen John Bowlby 1950-luvulla. Siitä lähtien teoriaa on kehitelty ja työstetty. Nykypäivänäkin eri ammattiosaajat käyttävät kiintymyssuhdeteoriaa pohjana työlleen. Psykiatriassa erityisesti, kun tutkitaan onko lapsi kiintynyt vanhempaansa turvallisesti vai turvattomasti (Almqvist - Kumpulainen - Moilanen - Piha - Räsänen - Tamminen 2003.)

Kiintymyssuhdetta tarkastellaan psykiatrian parissa enemmän. Kiintymyssuhdeteoria on yksi vuorovaikutusteorioista, jossa tarkastellaan koko lapsen neurofysiologista kypsymistä ja kehittymistä. Näiden teorioiden näkemyksiä työstetään jatkuvasti ja saadaan paljon uusia näkemyksiä aiheesta. Kiintymyssuhde perustuu lapsen kiintymiseen hoitavaan vanhempaan.

Teorian avulla pystytään arvioimaan onko kiintymys turvallista vai turvatonta. Tämä suhde alkaa jo kehittyä vauvan ensimmäisten kuukausin aikana. Varhaiset kokemukset, lohdun saaminen ja turvan antaminen ovat peruspohja suhteen laadulle ja muodostumiselle. Toimivassa ja turvallisessa suhteessa vuorovaikutus on lujasti pohjalla. Ilman vuorovaikutusta ei pysty luomaan turvallista kiintymyssuhdetta hoitavaan henkilöön. (Almqvist ym. 2004: 51- 52.)

Vauva kiintyy aina johonkin aikuiseen, joka on läsnä hänen elämässään. Lapsella voi olla myös useita kiintymyssuhteita eri henkilöihin, jos ovat usein lapsen elämässä mukana. Esimerkiksi äitiin voi olla turvaton kiintymyssuhde, kun taas isään turvallinen kiintymyssuhde (Brodén 2006: 34). Vanhemmat voivat rakastaa paljon lastaan, mutta hänellä voi olla vaikeuksia luoda kokemuksia lapselle. Kokemusten kautta lapsi hahmottaa itseään ja ympärillä olevaa maailmaa (Ojanen ym. 2009: 157.)

Tärkein pohja kiintymys suhteelle on äidin sensitiivisyys eli herkkyys vauvaa kohtaan. On tutkittu, että varhaiset suhteet ovat pohjana tulevaisuudessa tuleville ihmissuhteille. Lapsi oppii varhain emotionaalisuuden eli kyvyn ymmärtää omia ja toisen tunteita. Lapsi oppii ilmaisemaan kiintymyksensä vanhempiansa tunteidensa kautta (Niemelä 2003: 253.)

Sensitiivisyys, varhainen kiintymyssuhde tai vuorovaikutus ei ole niin yksiselitteisiä termejä. Ne ovat aina osana, jotakin kokonaisuutta ja liittyvät toisiinsa. Esimerkiksi äidin sensitiivisyydellä on yhteys lapsen temperamenttiin ja temperamentti on sidoksissa persoonallisuuden kanssa. Käsitteet ovat laajoja ja niistä saadaan jatkuvasti uutta tutkimustietoa. Tutkimusten ja tuloksien kautta saadaan paljon arvokasta materiaalia ja tapoja, joilla pystytään arvioimaan kiintymistä tai vuorovaikutussuhdetta. Yksi käytetyimpiä ja tunnetuimpia testimenetelmiä on, kun lapsi erotetaan tutkimustilanteesta äidistään. Tilanne laukaisee lapsessa erottamisen tunteen ja stressitilan. Tilanteessa esimerkiksi havainnoidaan lapsen reaktiota, äidin lähdettyä ja palattua takaisin tilanteeseen. Tämän arviointi menetelmän tarkoituksena on tutkia lapsen ja äidin vuorovaikutussuhdetta ja sen laatua. (Broden 2006: 33.)

On huomattavia eroavaisuuksia turvallisesti ja turvattomasti kiintyneiden lasten keskuudessa. Eroavaisuuksia huomataan kanssakäymisissä ja kontakteissa toisiin lapsiin. Lapset, joiden lapsuudessa on ollut turvallinen kiintymyssuhde, ovat vanhempana sosiaalisesti lahjakkaampia kuin turvattomasti kiintyneillä.

4.4 Tunteiden merkitys vuorovaikutussuhteessa

Englantilainen John Bowlby on julistanut, että äidin rakkaus vauvalle on yhtä tärkeää kuin vitamiinit. Ilman rakkautta ei lapsi kehity tai äärimmäisessä tapauksessa edes selviä hengissä (Tamminen 2004: 62). Lapsen normaalille kehitykselle ja kasvulle edellytyksenä on tunteiden jakamisen mahdollisuus. Lapsi pääsee jakamaan erilaiset tunteensa vanhempansa kanssa. Tunteiden jakamiseen ja säätelyyn lapsi tarvitsee aikuista. Lapsi ilmaisee aikuiselle tunteensa, jolloin vanhemman tulee auttaa tunteiden ymmärtämisessä ja niiden hallinnassa. Tunteiden jakaminen on vuorovaikutukselle merkittävä tekijä, se mahdollistaa yhdessäoloa ja toisen tuntemista paremmin. Kun erilaisia tunteita jaetaan, tulee kaksi ihmistä läheisemmiksi ja ymmärtäväisemmiksi toisilleen (Tamminen 2004: 87 - 89.)

Tunteiden merkitys on edistää kiintymystä lapsen ja aikuisen välillä. Vanhemmat vastaavat lapsensa tunteisiin ja tulkitsevat niitä, joka edesauttaa lasta saamaan kokemuksia itsestään. Vanhempi samaistuu lapsensa tunnetiloihin ja jakaa tunteen lapsensa kanssa. Tässä tilanteessa lapsi ymmärtää ja kokee, että häntä ymmärretään aidosti. Esimerkiksi, kun lapsi on iloinen ja hymyilee. Aikuinen samaistuu lapsen tunnetilaan ja antaa tunteelle merkityksen. Tuntei-

den merkitykseen vaikutetaan käyttäytymisellä ja kokemusten kautta. Edellytyksenä on, että vietetään aikaa yhdessä ja annetaan tilaa tunteille ja niiden ilmaisulle.

Haasteena nykypäivänä tunteiden ilmaisulle tuo ihmisten suuri tarve saada paljon erilaisia tunne-elämyksiä. Tämän tyyppisiä tunne-elämyksiä media tarjoaa ihmisille. Näitä tunne-elämyksiä media ja elektroniikka tarjoavat kaiken ikäisille. Aikuiset ihastelevat mainosmaailmaa, jonka avulla pystytään myymään ihmisille mitä vain. Lapsilla tunnekokemuksia mahdollistavat elektroniikka näitä on esimerkiksi: erilaiset kännykkä- ja videopelit, televisio ja sen tuoma ohjelmisto ja pelikonsolit. Nämä varmasti herättävät tunteita, mutta tunteiden jakaminen ja vastavuoroisuus jäävät puuttumaan (Tamminen 2004: 88 - 89.)

4.5 Häiriöt kiintymyssuhteissa ja varhaisessa vuorovaikutuksessa

Nykypäivän lisääntyneen tutkimustyön vuoksi tunnistetaan paremmin lasten psyykkisiä oireita ja häiriöitä. Häiriöt voivat olla vuorovaikutussuhteissa lapsi-vanhempi suhteessa tai kiintymyssuhteessa. Psykiatriassa arvioidessa suhteiden laatua ja kiintymistä käytetään diagnoosijärjestelmää.

Varhaisen vuorovaikutuksen ongelmat on asetettu kuuteen pääryhmän: liiallinen kietoutuminen ja sitoutuminen, liian vähäinen kietoutuminen ja sitoutuminen, ahdistunut ja jännittynyt, vihainen tai vihamielinen vuorovaikutussuhdehäiriö, sekamuotoinen vuorovaikutussuhdehäiriö ja pahoinpitelyhäiriöt. Ryhmät ovat hyvin erilaisia ja jokaisessa on omat haasteensa. Vuorovaikutussuhteen tarkkailemisessa on tärkeää huomioida vanhemmat ja heidän ajatuksensa lapsesta. Heidän käsitykset lapsesta, mielikuvat ja mitä odottavat lapselta. Kaikki nämä asenteet ja ajatukset vaikuttavat lapsen kasvuun ja kehitykseen.

Kiintymyssuhteessa esiintyy erilaisia ongelmia ja häiriöitä, jotka vaikuttavat suhteeseen. Kiintymyssuhteessa on suhdemalleja ja ne jaetaan neljään eri osa-alueeseen: turvallinen kiintymyssuhde, turvaton ja välttelevä kiintymyssuhde, turvaton ja ristiriitainen kiintymyssuhde ja jäsentymätön kiintymyssuhde. Suhde mallit ovat erilaisia ja niissä havaitaan erilaisia käyttäytymismalleja. Turvattomasti kiintyneessä suhteessa tyypillistä on välttää tunteita ja niiden näyttämistä, jolloin lapsi jää yksin tunteidensa kanssa (Ojanen ym. 2009: 158 - 160.)

Erilaisten menetelmien ja arviointien perusteella pystytään tekemään tarkkaa työtä. Tutkimusten ja arviointien kautta pystytään selvittämään perheen ja lapsen avuntarpeen vuorovaikutus- ja kiintymyssuhteissa. Sen vuoksi on hyvin tärkeää, että tehdään ennaltaehkäisevää työtä. Pystytään puuttumaan ajoissa ja huomaamaan mahdolliset ongelmat. Esimerkiksi neuvolatyössä, päiväkodeissa ja kouluissa voidaan huomata tai huolestua perheen tilanteesta (Almqvist 2004: 196 - 199.) Neuvolassa käytetään erilaisia kaavakkeita, joiden avulla selvitetään perheen tilannetta. Selvitetään jo varhaisessa vaiheessa vanhempien kiintymistä vau-

vaan. Apuvälineinä työssä on esimerkiksi voimavarakaavake. Tämän kaavakkeen tarkoituksena on saada aikaan keskustelua ja pohdintaa vanhempien välillä.

Neuvolatyössä käytetään paljon apuna erilaisia kaavakkeita, joiden avulla pystytään ennaltaehkäisemään mahdolliset vuorovaikutukseen ja kiintymyssuhteisiin liittyvät ongelmat. Tukena käytetään muun muassa: EPDS (Edinburgh postnatal depression scale) mieliala seula, jossa pyritään tunnistamaan synnyttäneen äidin riskiä sairastua synnytyksen jälkeiseen masennukseen (Neurolakäsikirja, THL: 2004.)

4.6 Neuvolajärjestelmä

Suomen lastenneuvola on saanut alkunsa 1920-luvulla Arvo Ylpön johdosta. Samana vuonna aloitettiin opettamaan ja kouluttamaan kätilöitä ja henkilökuntaa. Neuvolajärjestelmä alkoi kehittyä, se siirrettiin kuntien vastuulle. Jokaisessa kunnassa on oma neuvolansa ja jokaisella kuntalaisella on mahdollisuus mennä ja osallistua neuvolan tarjoamaan palveluun.

Tänäkin päivänä kunnat tarjoavat kuntalaisille toimivan neuvolajärjestelmän. Jokaisella on mahdollisuus ja oikeus saada neuvolan tarjoamaa palvelua. Se on jokaiselle odottavalle äidille ja lapsiperheelle maksuton palvelu.

Neuvolan tarkoituksena on edistää lapsen ja perheen hyvinvointia ja terveyttä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tukena ovat lukuisat määrät tutkimuksia ja projekteja. Tutkitun tiedon pohjalta voidaan asettaa erilaisia terveyteen liittyviä suosituksia. Tutkittuun tietoon perustuu myös Suomessa toimiva rokotusohjelma, mikä on keskeisin tehtävä neuvolajärjestelmässä. Rokotuksien lisäksi neuvolan tärkeää tehtävää on ennaltaehkäisevä työ; edistetään terveyttä ja hyvinvointia, annetaan perheille tietoa terveellisistä elämäntavoista (Neurolakäsikirja, THL: 2004.)

Bulgariassa neuvolatoiminta on yksityistä ja, sitä pitävät kunnallisen sairaalan lääkärit omassa kabinetissa. Odottava äiti saa valita kenen lääkärin luokse on halukas menemään seuranaan ja tutkimuksiin. Bulgariassa on toiminnassa samanlainen organisaatio kuin Kansaneläkelaitos, mikä antaa tukea ja etuuksia. Bulgariassa, sitä kutsutaan ”terveys kassaksi”. Kyseinen terveyskassa maksaa äideille äitiysrahaa, summa riippuu lasten lukumäärästä. Avustus tavallisimmin alkaa 45 päivää ennen laskettua aikaa, jolloin odottaja jää äitiyslomalle (Oppimispäiväkirja Bulgaria 2012.)

Synnytyksen jälkeen lasta seurataan kunnallisessa sairaalassa lapsiin erikoistuneen sairaanhoitajan ja pediatriin toimesta. Käyntejä ei ole niin tiheästi kuin Suomen neuvoloissa. Käynneillä keskitytään olennaiseen eli lapsen hyvinvointiin ja terveyteen. Useimmat perheet menevät

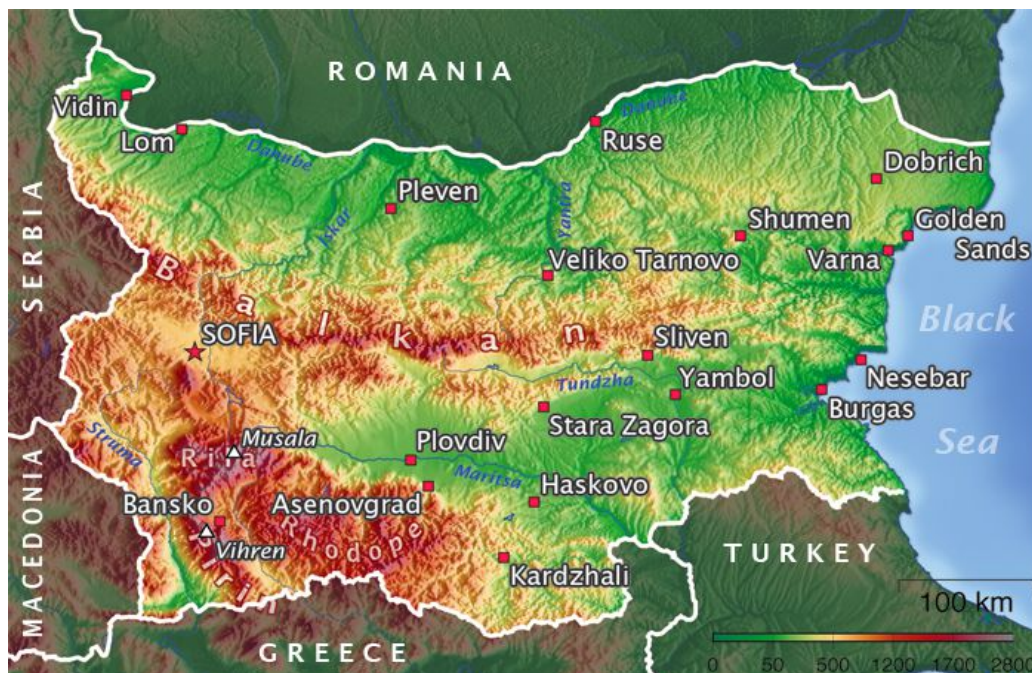
vastaanotoille konsultaatioon, kun lapsi on kipeä tai tarvitsevat neuvoa lapsen liittyvissä asioissa (Oppimispäiväkirja 2012.)

5 LAPSIPERHE BULGARIASSA

5.1 Maan taustaa ja historiasta

Vuonna 2007 Euroopan unioniin liittynyt Bulgaria on monelle turistille tunnettu paikka. Mustanmeren rannikko alueet ovat tulleet monellekin turistille tutuksi. Mustanmeren tarjoamat rannikko alueet ovat tunnettuja maailmalla. Niiden varjoon jää muu Bulgaria, kansa, maa ja kulttuuri jäävät monellekin tuntemattomaksi.

Bulgaria sijaistee Mustanmeren rannalla, itäisellä Balkanin alueella. Sen naapurimaita ovat; Turkki, Kreikka, Romania, Makedonia ja Serbia. Balkan nimityksenä tunnetaan, sijainniltaan Balkanin vuoristo on Bulgariassa. Maa jaetaan kolmeen pääkohtaan: Pohjois-Bulgaria eli Miisia. Nimi Miisia tulee antiikin kreikasta nimityksestä Moesia. Traakian alue on Eteläinen- ja kaakkoinen Bulgaria. Traakian ja Miisia alueen toisistaan erottaa niin sanottu vanha vuoristo eli Balkan vuoristo. Lounainen Bulgaria on maantieteellisesti osa Makedoniaan ja Kreikkaan, Pirinvuoristo on yhdistävänä tekijänä. Etelässä on Rodopit vuoristoseutu. Näillä vuoristoseuduilla on omat merkityksensä ja tarinansa. Kuvassa 1 on Bulgarian kartta, josta näkee maan naapurimaat, kaupunkeja ja vuoristojen sijaintia. Musala on Balkanin niemimaan korkein vuori (2925 m). Siellä sijaitsee yksi Bulgarian kulttuurillinen ja historiallinen nähtävyys, Rilan luostarit. Kuvan tarkoituksena on selkeyttää kaupunkien sijaintia ja nähdä maa kokonaisuudessaan (Lindsted, 2007.)

Kuva 1: Bulgarian kartta, vuoristot ja kaupunkija

Maan väkiluku on 7,7 miljoona asukasta. Suurin osa maan väestöstä asuu suurimmissa kaupungeissa. Bulgarian pääkaupungissa Sofiassa asuu noin yli miljoona asukasta. Muita tunnetuimpia suurkaupunkeja on Burgas ja Varna, jotka sijaitsevat rannikko alueella. Suurimpiin kaupunkeihin kuuluu myös Plovdiv ja Ruse. Väestö on slaavilaista ja bulgarian kieltä puhuvia. Ortodoksisuus on Bulgariassa pääuskontona.

Bulgarialaiselle on tärkeää, että historiallinen tausta tiedetään. Historiaa ja historiallisia tapahtumia muistellaan edelleen ja se vaikuttaa edelleen kansaan. Korostetaan erityisesti sitä, että maa on perustettu jo yli 1300 vuotta sitten. Sieltä on myös lähtöisin kyrilliset kirjaimet, jotka veljekset Kyrillos ja Methodios ovat luoneet 800-luvulla (Lindsted, 2007.)

Bulgarian historia on pitkä ja laaja. On paljon tsaareja, kuninkaita ja merkittäviä tapahtumia, jotka ovat vaikuttaneet maahan. Bulgaria on pitkään ollut Turkin vallan alla ja merkittävin tapahtuma historiassa on Venäjän ja Turkin sota joka toi maalle vapauden 1877 - 78. Tähän sotaan osallistui myös Suomen armeijasta sotilaita, minkä vuoksi bulgarialaisilla on suuri kunnioitus ja arvostus suomalaisia kohtaan.

Kommunismien alku ja päättyminen on jättänyt suuria jälkiä bulgarialaisiin. Kommunismi näkyy väestön ajatuksissa ja periaatteissa. Bulgaria on ollut liittoutuneena pitkään Neuvostoliiton kanssa, mistä kommunismi pohjautuu. (Lindstedt, 2007.)

Maan pitkää historiaa ja kulttuuria on havaittavissa ihmisten näkemyksistä ja toimintamalleista. Kulttuurin ja historian myötä on muodostunut perinteitä. Näistä erilaisista perinteistä kansalaiset pitävät kiinni. Esimerkiksi eri kirkolliset juhlat ja tapahtumat ovat suuriakin juhlan aiheita. Kirkollisia tapahtumia arvostetaan ja perinteitä opetetaan aina seuraavalle sukupolvelle. Isovanhemmat ja vanhemmat opettavat lapsilleen arvokkaita ja merkityksellisiä tapoja (Lindsted, 2007.)

5.2 Lapsen syntymä Bulgariassa

Lapsen saaminen ja sen syntyminen on suuri tapahtuma bulgarialaiselle ja hänen perheelleen. Raskauden ja lapsen tulo uutisista kertominenkin on ilo ja suuri uutinen. Raskaana olevaa naista kohdellaan niin sanotusti kuin kuningatarta. Kohtelulla on juurensa ja tarkoituksensa. Vanhan kansan ja tarinoiden mukaan odottavat kuningattaret saivat erityistä kohtelua ja hemmottelua. Ajateltiin, että kuningatar kantaa kansan tulevaa kuningasta. Kuningasta, joka johtaa maata ja kansaa, voittaa sodat rohkeudellaan (Oppimispäiväkirja 2012.)

Tämä kaikki uskotaan pohjautuvan ja muodostuvan jo sikiö vaiheessa. Odottavan äidin tunne-tilat, mielialat ja ajatukset välittyvät sikiöön. Siksi odottavia naisia tulee hemmotella ja heillä tulee olla vain kauniita ja positiivisia ajatuksia koko raskauden aikana. Positiivisella ajattelulla ja rauhallisuudella raskauden aikana on tarkoituksena, että naiset synnyttävät terveitä ja kauniita lapsia. Tähän ajatusmaailmaan uskotaan vielä nykypäivänäkin. Raskaana oleva nainen on kunnioitettavassa ja elämän kauneimmassa tilassa, tuottamassa uutta elämää. Ihmisten kohtelu raskaana olevia naisia kohtaa on ihannoitavaa ja arvostettavaa. Raskaus on pyhä ja siunattu tila (Oppimispäiväkirja 2012.)

Erilainen suhtautuminen raskaana olevia kohtaan on lääkäreillä ja kätilöillä. Työssä on säilytettävä status ammattimaisuudesta ja käyttäytyminen sen mukaisesti. Jokaisella ammattilaisella on oma ammatillinen käyttäytyminen ja noudattaa omia periaatteitaan (Oppimispäiväkirja 2012.)

Lääkäreiden ja kätilöiden suhtautuminen ja käyttäytyminen potilaita kohtaan on erilaista. Etniseen vähemmistöön kuuluvaa voitiin kohdella moraalisesti huonommin kuin taas hyvin toimeen tulevia. Tämä käyttäytyminen näkyi kätilöiden ja lääkäreiden elekielellä ja puheella. Non-verbaalinen viestintä on vähäistä, keskitytään vaan olennaiseen. Puhe on vähäistä ja nopeaa. Harvoin tämän tyyppiseen epäeettiseen toimintaa törmää, mutta mahdollista.

Yleisesti ottaen potilas otettiin kokonaisvaltaisesti huomioon ja hänen tukenaan oleva perhetä. Iäkkäämpi mies lääkäri saattoi olla tämän tyyppinen, joka käyttäytyi näin. Käyttäytyminen pohjautuu hierarkiaan, joka on ollut suurena osana heidän elämäänsä. Nuoremman sukupol-

ven lääkäri käyttäytyvät eettisten periaatteiden mukaisesti. Kohdellaan tasa-arvoisesti ja annetaan jokaiselle yksilöllistä hoitoa tarpeiden mukaisesti (Oppimispäiväkirja, 2012.)

Käyttäytyivät lääkärit tai kätilöt oikeudenmukaisesti tai ei, lapsen syntyminen on suuri tapahtuma perheessä. Naisen mentyä synnytys-saliin jää perhe oleskelutilaan odottamaan ja jännittämään. Sairaalaan pääsee kuka tahansa sukulainen mukaan ja odottamaan vauvan syntymää.

Perheen kanssa odotustilassa saattaa olla myös tuleva isä. Nykypäivänä isät mahdollisesti pääsevät mukaan synnytyksiin ja olemaan vaimonsa tukena. Vanhemmat lääkäri miehet eivät salli miehiä mukaan synnytystapahtumaan. Miehen näkökulmasta synnytys on miehelle liian radikaalin näköistä, tämän vuoksi miehen on parempi olla näkemättä synnytystä. Myös tällä suojellaan miehen halukkuutta omaa vaimoaan kohtaan, koska synnytys voi olla miehelle liian rankka kokemus esimerkiksi veren näkeminen tai nähdä vaimonsa kovat synnytyskivut (Oppimispäiväkirja 2012.)

Lapsen synnyttyä perheelle kerrotaan heti ilouutiset ja äidin ja vauvan voinnista. Paikalla olevat sukulaiset halailevat toisiaan, iloitsevat, itkevät ilosta ja nauravat kovaan ääneen. Uuden elämän ja uuden perheen jäsenen iloitseminen on suuri tapahtuma ja asia bulgarialaiselle. Tätä ilouutista juhlitaan heti vauvan synnyttyä. Samana päivänä, jolloin vauva on syntynyt juhlitaan. Kutsutaan koolle sukulaiset ja lähimmäiset. Nautitaan hyvästä ruoasta ja viinistä, juodaan samppanjaa ja juhlitaan, että perheeseen on syntynyt terve lapsi. Tarkoituksena on juhlia ja nostaa maljaa useita kertoja vauvan terveyden vuoksi. Toivotetaan tulevalle vauvalle pitkää ikää, paljon terveyttä, onnea, rakkautta ja menestystä. Lapsen syntymä on perheelle yksi suurimpia juhlan aiheita (Oppimispäiväkirja 2012.)

Sairaalassa pidetään toiset juhlat, liittyen vauvan ja äidin kotiutumiseen. Sairaalassa on traditiona, että lapsi luovutetaan perheelle. Ennen tätä luovuttamista pediatri tutkii vauvan ja toteaa vauvan terveeksi. Tähän luovuttamiseen osallistuvat synnytyksessä mukana ollut lääkäri ja kätilöt. Tätä edeltävästi myös äidin vointi tarkistetaan ja katsotaan, että hänkin on kotiutuskunnossa (Oppimispäiväkirja 2012.)

Perhe ja sukulaiset kutsutaan paikalle. He saapuvat kukkien, ruokien ja samppanjan kanssa osastolle. Osastolla on tätä tapahtumaa varten oma kodikas huone, jossa kokoontuminen tapahtuu. Ruoan valmistavat ja tekevät isovanhemmat ja, sitä tarjotaan koko osastolle. Tuodaan esimerkiksi täytettyä kanaa, erilaisia salaatteja, leivonnaisia tai kakkuja, mihin perheellä on varaa ja millaiset mahdollisuudet on tarjoamiseen. Rikkaammat ja hyvin toimeen tulevat tarjoavat runsaammin henkilökunnalle ruokaa ja juomaa. Vähän varaisemmat myös tarjoavat sen mihin kykenevät, mutta aina tuodaan ja tarjotaan henkilökunnalle jotakin. Ollise, sitten juotavaa tai syötävää. Tarkoituksena tällä tarjoamisella on, että vauva on syntynyt terveenä ja henkilökunta auttanut lapsen syntymään maailmaan (Oppimispäiväkirja 2012.)

Pediatri, synnytyks- ja naistentautien lääkäri ja kätilöt ojentavat vauvan perheelle, jonka jälkeen juhlat alkavat. Äidille annetaan kukkia ja onnitellaan. Avataan samppanjaa ja nostetaan maljaa äidille, vauvalle ja henkilökunnalle, jotka ovat olleet mukana synnytyksessä. Tämä on hyvin sensitiivinen ja koskettava hetki, sillä kaikki ovat niin onnellisia ja liikuttuneita. Iloitaan ja nautitaan elämästä perheen kesken. Juhlat tässä tilassa ovat lyhyt, mutta hyvin tunnetäyteisiä.

Juhlan ja kotiutuksen jälkeen perhe lähtee osastolta ja sairaalasta kotiin. Kotona aloitetaan arki ja päästään tutustumaan uuteen perheen jäsenen(Oppimispäiväkirja 2012, Bulgaria.)

6 MONIKULTTUURINEN LAPSI PERHE

6.1 Individuaalinen ja kollektiivinen kulttuuri

Kaikki maailman kulttuurit voidaan jakaa joko individuaaliseen tai kollektiiviseen kulttuuriin. Näitä kahta täysin erilaista kulttuuria voidaan havaita, missä vain ympäri maailmaa ja jokainen ihminen on osana jompaakumpaa kulttuuria. Tietenkään ei voi ylistää ja sanoa, että kuuluu tai edustaa kulttuureita. Maat, joissa kehitys ja talouskasvu ovat nopeaa luo se haasteita kulttuurille, esimerkiksi Aasiassa. Maissa on pitkä historia ja kulttuuri ja edustavat kollektiivista kulttuuria. Nykypäivän kehitys muokkaa kulttuuria ja ihmisten käsitystä kulttuurista ja yhteisöllisyydestä. Kollektiivisuus jää individuaalisuuden varjoon, unohdetaan oma kulttuurilinen käsitys ja opittu malli yhteisöllisyydestä (Hofstede 2005: 114.)

Rikkaammissa ja taloudellisesti hyvin kehittyneissä maissa vallitsee individuaalinen kulttuuri. Individuaalista, yksilökeskeisyyttä on havaittavissa esimerkiksi seuraavissa maissa: USA, Australia, Pohjois- ja Länsi - Eurooppa. Jokaisessa maassa ja maiden kulttuureissa on havaittavissa molempia sekä individuaalista että kollektiivista kulttuuria.

Individuaalisuus käsitteenä tarkoittaa yksilökeskeisyyttä. Tämä tarkoittaa, että on yksilö, joka pärjää itsenäisesti ja haluaa toimia itsenäisesti. Välittämättä sen enempää muiden ajatuksista tai mielipiteistä, on vastuussa omista teoistaan. Tämä pohjautuu siihen, että individuaalisessa kulttuurissa opitaan jo varhain minä-käsite.

Yksilökeskeisessä kulttuurissa perhe käsitys on suppea. On olemassa vain ydinperhe, johon kuuluu mies, nainen ja lapset. Talous ja niin sanottu elättäminen tapahtuu vain ydinperheen sisällä. Jokainen huolehtii ja kantaa vastuuta omasta ydinperheestä. Ei odoteta tai oleteta, että otettaisiin vastuuta esimerkiksi huonosti toimeen tulevasta sukulaisesta. Huonosti toimeen tuleva sukulainen voi olla esimerkiksi isovanhemmat, heidän hoitamisensa ja avustukset

hoitaa yhteiskunta (http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/tietoa-monikulttuurisuudesta/monikulttuurinen_parisuhde/yhteisollinen_ja_yksilollinen_ku/)

Kollektiivinen kulttuuri on individuaalisen yhteiskunnan vastakohta. Kollektiivisuudessa korostuu me-henkisyys, yhteisöllisyys. Kollektiivisessa yhteisössä yksilön kannalta tärkein osa on perhe, jossa identiteetti perustuu ryhmään. Yksilö on valmis elämään ryhmän sääntöjen ja tavoitteiden mukaisesti, laiminlyömättä tai korostamalla omaa mielipidettään. Nämä normit ja päämäärät ovat sisäistetty ja ovat itsestään selviä asioita, etteivät tee vertailuja ryhmän ja omien normiensä välillä (Oksi -Walter - Roos - Viertola-Cavallari 2009: 34.) Yhteisöllisyyden perhe käsite on laaja, siihen kuuluvat kaikki, jotka ovat sukua. Perhe ja suku ovat oma yhteisönsä, jossa jokaisella on oma paikkansa. Kollektiivisessa yhteisössä lapsi jo pienestä pitäen integroituu ryhmään, tämä edesauttaa sosiaalista kanssakäymistä ryhmässä ja muiden ihmisten kanssa.

Havaittavissa on hierarkiaa, sillä vanhempia henkilöitä kunnioitetaan ja arvostetaan. Heidän sanomisiaan tai tekemisiään ei kyseenalaisteta. Nuorempi sukupolvi hoitaa vanhuksia tai avustavat heitä taloudellisesti.

Kollektiiviseen kulttuuriin kuuluu noin 70 % maailman väestöstä, yleisempiä ovat esimerkiksi: Afrikassa, Etelä-Amerikassa, Aasiassa ja Etelä-Euroopassa. Olemassa on myös muita yhteiskuntia joihin voidaan jakaa esimerkiksi maskuliinisuuden- ja feminiinisuuden mukaan. Ei ole olemassa yhtä oikeaa tai väärää yhteisöä, yhteiskuntaa tai kulttuuria. Ihminen on osana aina jotakin, mihin hän kokee kuuluvansa (Oksi - Walter - Roos - Viertola-Cavallari 2009.)

6.2 Kulttuurierot haasteena parisuhteessa

Haasteena voidaan ajatella parisuhdetta, jossa pari on päättänyt avioitua. Nainen on osallisen suurta perhettä ja edustaa kollektiivista yhteisöä. Mies on pienestä perheestä ja edustaa individuaalista kulttuuria. Osapuolien tulee sovittaa suhteeseensa kaksi eri kulttuuria, mikä voi tuoda haasteita parisuhteelle. Molemmilla osapuolilla on käsityksensä omasta kulttuurista tai yhteisöstään. Yksilö lähtöisen henkilön on haasteellista ymmärtää tai hyväksyä toisen osapuolen yhteisöllisyyttä. Esimerkiksi nainen jakaa kokemukset, avun tarpeet ja huolenaiheet vanhempiansa kanssa ja haluaa heiltäkin tukea ja hyväksyntää. Esimerkiksi tämän tyyppinen tapaus voi tulla vastaan, kun valitaan itselle puolisoa. Tarvitaan niin sanottu lupa ja hyväksyntä perheeltä, että puoliso on kelvollinen. Kollektiivisessa ympäristössä kasvaneella on muodostunut vahva side ryhmäänsä kohtaan ja kokee lojaaliutta heitä kohtaa (Oksi-Walter - Roos - Viertola-Cavallari 2009: 35 - 37.)

Kulttuurilliset erot voivat aiheuttaa suhteessa konflikteja, siksi osapuolilta vaaditaan sopeutumista ja joustavuutta. Molemmilla osapuolilla voi olla jyrkät omat mielipiteet lasten kasvatuksesta tai taloudesta. Individuaalisesta näkökulmasta; tienaan rahaa ja käytän koko palkan itseäni varten, ostan itselleni. Kollektiivisesta kulttuurista näkökulma; isovanhempani voivat rahallisesti huonosti, annan osan tienaanistani rahoista heille. Erilaiset näkökulmat voivat aiheuttaa ristiriitoja, joista pariskunnan on keksittävä yhteinen ratkaisu. Yhteisiä ratkaisuja on löydettävä lapsen kasvatukseen liittyvissä asioissa. Erilaiset haasteet suhteessa vaikuttavat vuorovaikutukseen lapsen kanssa. Tärkeää on, että vanhemmilla on yhtenäinen kasvatustapa ja asioista voidaan avoimesti keskustella (Oksi-Walter - Roos - Viertola-Cavallari 2009.)

7 ISÄ TUKENA JA OSALLISENA KASVATUKSESSA

7.1 Sukupuoliroolit

Sukupuoliroolit voivat aiheuttaa ristiriitaisia tunteita, kun puhutaan naisen ja miehen tai äidin ja isän rooleista. Roolit ovat kulttuurisidonnaisia. Jossakin kulttuureissa ja maissa on selkeät naisen ja miehen roolit. Naisella on selkeä rooli olla kotona ja hoitaa lapsia, kun taas miehen tehtävä on tehdä työ ja elättää perheensä.

Nykyäänä kumminkin puhutaan paljon tasa-arvosta, molemmilla on samat mahdollisuudet ja oikeudet toteuttaa itseään. On luotu mielikuva, että naisen tehtävä on huolehtia ja kasvatata lapset. Tämä ajatus voi ahdistaa ja pelottaa monia naisia. Tähän liittyen on tietenkin muistettava naisen anatomia. Nainen on luotu kantamaan lasta kohdussaan, syntymän jälkeen imettämään ja antamaan ravintoa vauvalle. Tähän tarkoitukseen vain nainen kykenee. Kasvatukseen ja vauvan hoitamiseen voivat osallistua molemmat vanhemmat, perhetilanteen mukaisesti. Jokainen perhe on erilainen ja jokaisessa perheessä on omat roolit ja säännöt (Hellsten 1999: 47 - 51.)

Kulttuurilla on vaikutus sukupuolirooleihin. Eri uskonnot, kulttuurit ja kansalaisuudet kokevat sukupuoliroolit eri tavalla. Kasvatukseen liittyvät erot näkyvät juuri miehen ja naisen roolissa. Miehen kuuluu olla perheen pää ja johtaja, joka tuo leivän kotiin. Nainen puolestaan hoitaa kodin siisteyden, ruoan valmistuksen ja lasten hoitamisen. Jokaisessa perheessä on omat tapansa ja sääntönsä, mutta kulttuurilla ja yhteiskunnalla on suuri vaikutus rooleihin ja niiden merkitykseen. Tänä päivänä merkityksellisenä asiana pidetään isän roolia kasvatuksessa. Millainen merkitys isän läsnäololla on lapsen kehitykseen ja, miten tärkeää isyys on lapselle ja heijastuuko se vuorovaikutussuhteisiin (Hellsten 1999: 47 - 51.)

7.2 Isän rooli varhaisessa vuorovaikutuksessa ja kiintymyssuhteessa

Viimeaikoina on isyydestä puhuttu paljon, onko isyyttä riittävästi ja huomioidaanko, sitä riittävästi. Sinkkonen 2012 teoksessaan Isäksi ensi kertaa käsittelee isyyttä ja isyyden merkitystä. Teos pohjautuu tutkimuksiin ja haastatteluihin isäksi tulemisen eri vaiheista. Naisen ollessaan raskaana, mies voi myötälää raskautta. Jos parit ovat emotionaalisesti hyvin läheisiä, miehen on mahdollista samaistua naisen tunnetiloihin raskauden aikana. Naisen kertomien kokemusten ja tunteiden kautta mies pystyy samaistumaan näihin. Äärimmäisessä tapauksessa tälle samaistumiselle on oma nimityksensä, Couvade syndrooma. Raskauden aikana isä luo yhtälailla mielikuvia ja ajatuksia tulevasta lapsesta. Mielikuvien avulla alkaa suhteen ja kiintymyksen luominen (Sinkkonen 2012.)

Lapsen synnyttyä isä käy samaa prosessia lapsesta kuin synnyttänyt äitikin. Kaikki on jännittävää ja uutta. Alkaa tutustuminen uuteen ihmiseen, omaan lapseen. Isäksi tuleminen ja isyys on miehelle tunteikas hetki. On annettava aikaa ja mahdollisuus sisäistää tämä asia. Raskauden aikana ja isänä olemisen aikana mies palaa omaan lapsuuteensa. Muistelee hetkiä oman isänsä kanssa, millainen suhde hänellä oli ja millainen kasvattaja oma isä oli (Sinkkonen 2012.)

Vastasyntyneen vauvan kanssa isyys ja äitiys eivät eroa toisistaan. Isällä on samat vuorovaikutusmahdollisuudet kuin äidilläkin. Vauvalle hymyily, juttelu lempeällä äänensävyllä, ja koskettelu ovat ensimmäisiä askelia suhteen luomiselle. Isän tapa lähestyä vauvaa on enemmänkin fyysisempää, kosketellaan vauvan raajoja ja liikuttelemalla niitä. Äiti puolestaan on hellävaraisempi ja käyttää toiminnassaan sanoja enemmän. Tämä seikka korostuu erityisesti lasten leikeissä. Isän kanssa leikki on fyysisempää kuin äidin kanssa leikit. Leikit isän kanssa tuovat jännitystä ja odottamattomia asioita. Äidin leikki on verbaalisempaa, katsellaan kuvia ja tunnustellaan erilaisia esineitä (Niemelä 2003: 261.) Isä luo suhdettaan lapseen leikkien ja elämyksien kautta. Mikä onkaan tärkeämpää lapselle kuin päästä leikkimään ja toteuttaa itseään.

Isän ja lapsen välisestä kiintymyssuhteesta on vähän tutkittua tietoa. Se on tullut vasta viime vuosien aikana esille. Lapsen ja isän väliseen kiintymyssuhteeseen ei ole valmista teoriaa tai pohjaa. Uskotaan, että lapsi voi kiintyä moneen hoitavaan aikuiseen. Jos äidin halu olla läsnä ja antaa turvaa lapselleen, on silloin äidin ja lapsen välinen suhde ylitse muiden. Tämä suhde vaikuttaa isään ja vauvaa. Äitiä pidetään niin sanottuna lohduttajana ja lepyttäjänä, isä taas auttaa lastaan selviämään eteenpäin rohkaisemalla ja kannustamalla. Erilaisten roolien vuoksi kiintymyssuhteen laatukin voi olla erilainen (Sinkkonen 2012: 200 - 203.)

Molemmilla vanhemmilla on oma tärkeä merkityksensä lapsen kiintymyssuhteissa. Puhutaan äidin sensitiivisyydestä, herkkydestä havaita omaa lasta. Samankaltainen herkkyys muodos-

tuu myös isälle. Mies herkistyy uusille tuntemuksille ja aisteille. Vauvan itku on ensisijainen, mikä havaitaan ja herättää tuntemuksia isässä. Oman lapsen tuoksu on sellainen, mikä edistää kiintymistä lapseen. Tutkimusten mukaan isä voi tunnistaa lapsensa tuoksujen perusteella myöhemmässä vaiheessakin (Sinkkonen 2012: 62 - 81.)

Terveystieteissä kuten neuvoloissa on aloitettu kiinnittämisen tarkemmin huomiota isän rooliin. Neuvola käyneillä otetaan isää enemmän huomioon, kysellään isän jaksamista ja ajatuksia raskaudesta tai syntyneestä lapsesta. Neuvoloiden järjestämät perhevalmennukset ovat hyvä pohja, siellä isällä on mahdollisuus päästä osallistumaan keskusteluihin ja erilaisiin teemoihin. Valmennuksen tarkoituksena on valmistaa perhettä tulevaan vauva arkeen. Käsitellään ajankohtaisia teemoja kuten: tulevaa synnytystä, millaista arki on vauvan kanssa ja monia muita vauvaan ja arkeen liittyviä tärkeitä asioita. Tärkeää on, että isä on mukana ja tietoinen tulevasta tapahtumasta ja muutoksista. Tietoisuus lisää taitoa ja luovuutta toimia lapsen kanssa (THL: Lastenneuvolakäsikirja 2004.)

7.3 Isäroolin haasteet

Isät ovat käyttäytymisillään ja toiminnoillaan erilaisempia kuin äidit. Erilaisuus näkyy esimerkiksi lasten ja isän välisissä leikeissä ja toiminnassa. Vuosien mittaa isän rooli on muuttunut. Isyyttä ja isänä olemista on alettu tukemaan enemmän kuin aikaisemmin ja, siihen kiinnitetään enemmän huomiota ja panostetaan terveydenhuollossa. Perinteisestä kurinpitäjästä on nykypäivänä tullut kasvattaja, lapsen leikkisä toveri (Sinkkonen 2012.)

Haasteena isyydelle ja isänä olemiselle on nykypäivän muutos perherakenteissa. Avioeroja otetaan herkemmin ja lapsi kasvaa erossa biologisesta isästään. Avioeron yhteydessä lapset saattavat muuttaa äidin luokse. Vanhempien keskenään sovittava tapaaminen ja huoltajuus asiat.

Teknologian ja kehittyneen lääketieteen myötä on mahdollistettu keinohedelmöitys. Osa keinohedelmöityksiä tehdään luovutetuilla siittiöillä. Tätä keinoa käyttävät yleisimmin naispariskunnat, jotka ovat hankkimassa lasta (Niemi 2003: 261.)

Isänä olemiselle on haasteita, jotka ovat hyvinkin ajankohtaisia. Tärkeää on huomioida ja kannustaa isää olemaan läsnä lastensa kasvatuksessa. Isä voi helposti äidin ja lapsen suhteen rinnalla jäädä ulkopuoliseksi. Isä voi kokea turhautumista ja kokee olonsa tarpeettomaksi. Tietenkin iloitaan äidin ja vauvan kiintymyksestä toisiinsa ja, että kaikki sujuu hyvin. Vähitellen isä alkaakin huomata olevansa turha omassa perheessä. Hän tekee pakoreaktion, esimerkiksi: työstä tulee miehelle merkityksellinen asia. Siellä häntä tarvitaan ja kokee olevansa tarvittu työpaikallaan. Tähän tilanteeseen varmasti moni mies helposti ajautuu. Varhaisessa

vaiheessa on ymmärrettävä ja sisäistettävä oma merkityksensä ja roolinsa perheessä (Hellsten 1999: 264 - 267.)

8 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

8.1 Tutkimusmenetelmä

Tämä opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisen tästä tutkimuksesta tekee sen, että tässä on kuvattu todellista elämää. Opinnäytetyöhän on valittu harkiten kyselyyn osallistujat ja osallistujien vastauksista pyritty luomaan yhtenäinen näkökulma aiheesta. Laadullista tutkimusta tehdessä on tärkeä huomioida kyselyyn osallistujat ja olla varma onko vastaajat riittävän päteviä antamaan luotettavaa informaatiota. Tässä kohtaa on huomioitu molempien vastaajien taustat ja pätevyys (Hirsijärvi - Remes - Sajavaara, 2007 s. 156 - 162.)

Metodina tässä opinnäytetyössä on käytetty havainnointia ja kyselyä, mitkä ovat tyypillisiä laadulliselle tutkimukselle. Havainnot ovat tekijän omia kuin myös ammattilaisten, joita koottu tekijän oppimispäiväkirjaan. Laadullisessa tutkimuksessa on mahdollista käyttää erilaisia havaintoja, joko muiden ihmisten tai omia (Hirsijärvi - Remes - Sajavaara, 2007.)

Kvalitatiiviselle tutkimukselle on tyypillistä tehdä sisällönanalyysi kyselyn vastauksista. Kyselyn vastauksista tehdään selkeät ja yhtenäiset. Induktiivisen sisällönanalyysin tekemiseen on hyvä olla tarkat vaiheet, miten edetä prosessissaan (Juvakka - Kylmä 2007.)

Tämän opinnäytetyön analyysivaiheessa on edetty vaiheittain. Saatua materiaalia on redusoitu, jotta aiheen ryhmittely on selkeämpää. Lopuksi aiheet on kerätty kategorioiksi. Nämä kategoriat ovat nyt tuloksien osion otsikoita, joissa on tehty analyysistä yhteenveto.

8.1 Tiedonhankinta menetelmä

Opinnäytetyötä varten aineisto on kerätty menetelmällä kysely, jonka hyötynä on se, että aineiston kerääjä voi saada paljon hyvää aineistoa. Tässä kyselyssä on tehty osallistujille avoimia kysymyksiä, joihin heillä on mahdollisuus itse vastata niin laajasti kuin sen kokevat. Avoimien kysymyksien lisäksi kyselyssä on mahdollista pyytää osallistujilta perusteluihin ja kuvaamaan laajemmin toimintaansa. Tässä kyselyssä pyydän osallistujilta myös perustelemaan ja kertomaan mielipiteitänsä (Hirsijärvi - Remes - Sajavaara 1996: 188 - 192.)

Opinnäytetyötäni varten osallistui kaksi bulgarialaistaustaista naishenkilöä. Molemmille haastateltaville oli tehty omat kysymykset, joihin pyysin heitä vastaamaan. Molempia olin tavannut Bulgariassa henkilökohtaisesti ja alustavasti kertonut heille tulevasta opinnäytetyöstäni. Kyselyn kysymykset on lähetetty osallistujille heidän antamaan sähköpostiosoitteeseen. Tämän jälkeen olimme sähköpostitse yhteydessä opinnäytetyön merkeissä. Molemmat osallistuja saivat myös kirjeen, jossa avaan opinnäytetyön tarkoitusta tarkemmin. Kirjeen yhteydessä mainitaan myös, että he ovat anonyymeja ja heidän tietojaan ei missään vaiheessa työtä julkaista.

Ensimmäinen kyselyyni osallistuja on bulgarialainen nainen, joka harjoitteluni aikana synnytti toisen lapsensa. Halusin hänen osallistuvan kyselyyn, jotta saisin synnyttäjän tuntemuksia ja kokemuksia. Häneltä saatu tieto perheen osallistumisesta ja isän tuesta synnytyksessä oli tärkeää tietoa opinnäytetyötä varten.

Kyselyssä synnyttäjältä oli tärkeää kysyä hänen kokemuksiaan ja tuntemuksiaan, millainen oli hänen perheen rooli ja tuki lapsen synnyttyä ja millä tavalla isä osallistui synnytykseen. Kyselyn kysymykset ovat avoimia kysymyksiä, pohdintoja ja perusteluja (LIITE 1.)

Toinen kyselyyn osallistuja on bulgarialainen nainen, joka on toiminut Vratsan synnytysosastolla monia kymmeniä vuosia kättilönä. Bulgariassa näitä kättilöitä kutsutaan seniori kättilöiksi, heidän pitkän uransa ja kokemuksensa ansiosta (LIITE 1).

Opinnäytetyötäni varten koin, että ammattilaiselta ja pitkään alalla olleelta saan paljon tietoa. Kyselyssä häneltä kyseltiin ammattilaisen näkökulmaa synnyttämisestä, isän roolista synnytyksessä ja perheen roolista. Hän kertoi hyvin laajasti ja kuvailevasti koko sairaalassa olon prosessin kättilön näkökulmasta. Kättilön kysymykset olivat avoimia kysymyksiä, pohdintoja ja perusteluja toiminnalle.

Kyselyyn osallistuneille asetettiin palautuspäivä, jolloin vastauksien tulisi olla opinnäytetyön tekijällä. Vastaukset lähetettiin tekijän sähköpostiin. Vastausten saatua tekstiä on luettu ja suomennettu. Kysymykset alkuun on kirjoitettu suomeksi ja käännetty bulgariaksi, näin toimittiin myös tekstien suhteen. Vastausteksti käännettiin suomeksi ja tekstistä poimin pääkohdat, joita haluan tuoda esille tutkimustuloksissa.

Opinnäytetyössä on käytetty tiedonlähteenä Bulgariassa harjoittelun aikana kirjoitettua oppimispäiväkirjaa. Oppimispäiväkirjasta on ollut paljon hyötyä ja apua tämän opinnäytetyön aikana. Sen avulla on voinut tehdä erilaisia analyyseja ja havaintoja.

9 TULOKSET

9.1 Isän tuki ja osallistuminen

Tutkimuksessa tulee ilmi, että isän rooleilla Suomen ja Bulgarian välillä on eroavaisuuksia. Isällä on tärkeä ja merkityksellinen rooli lapsen elämässä niin vauvana kuin vanhempanakin. Molemmissa maissa isää kunnioitetaan ja pidetään merkityksellisenä henkilönä lapsen elämässä. Eroavaisuuksia kuitenkin on useita, joita tutkimuksessa tulee esille. Bulgariassa naiset kokevat puolisonsa perheen auktoriteettina, mikä tulee esille esimerkiksi lapsen synnytyksessä. Bulgariassa naiset kokevat, että miesten ei kuulu osallistua ja olla läsnä synnytystapahtumassa. Miehillä on kuitenkin annettu mahdollisuus osallistua synnytykseen mukaan, mutta synnytyksessä naisella on pääsääntöisesti päätävävalta. Naiset perustelivat tämä siten, että haluavat suojata aviomiehiään ja että he itse pystyisiväät täysin keskittymään synnytykseen. Mies ei ole luotu synnytyksiä varten, joten niitä hänen ei tarvitse nähdä.

Tulevat isät odottavat heille tarkoitetussa ”odotus huoneessa”, jossa kätilö käy kertomassa puolison voinnista ja synnytyksen etenemisestä. Tällä tavoin on useampi bulgarialainen synnyttäjä kokenut. Tuleva äiti ja isä päättävät yhdessä miehen osallistumisesta synnytykseen, mahdollisesti ennen tulevaa synnytystä.

Tutkimuksessa ilmenee, että heti vauvan syntymän jälkeen isä saa olla ja vieraila osastolla milloin vain. Jos äidillä on yksityishuone eli huone jossa on vain hän ja vauva saa isä yöpyä osastolla heidän kanssaan. Isän yöpyminen koettiin hieman ristiriitaisena.

Suomessa käytäntö on täysin päinvastainen. Isät saavat olla mukana koko synnytysprosessin aikana ja olla äidin tukena koko synnytyksen ajan. Suomessakin on ennen ollut samanlainen ajatusmalli miesten osallistumisesta synnytyksiin. Lääkärit ja synnyttäjät ovat olleet, sitä mieltä ettei miehen kuulu nähdä synnytystä.

Nykypäivänä on hyvin paljon tutkittua tietoa aiheesta ja todettu, että isän läsnäololla on positiivisia vaikutteita synnyttäjään esimerkiksi: kivun lievittämisessä ja rentoutumisessa.

Suomessa on aloitettu neuvoloissakin enemmän huomioimaan isää ja kannustamaan miehiä osallistumaan enemmän vauvan ja lasten hoitoon.

9.2 Perheen tuki ja osallistuminen lapsen synnyttyä

Tutkimuksessa tulee ilmi, että perheellä ja sukulaisilla on erittäin suuri ja tärkeä merkitys lapsen synnyttyä. Perheellä tarkoitetaan äidin ja isän vanhempia, sisaruksia mahdollisesti myös tädit ja sedät. Bulgariassa perhe käsite on laaja ja perheeseen kuuluu useampi kuin ydinper-

he. Tuloksien mukaan naiset kertoivat, että kokivat perheen osallistumisen erittäin positiivisena ja voimaannuttavana asiana.

Osastoilla on perheille tarkoitettu odotushuone, jossa voivat odottaa vauvan syntymistä. Tässä samassa tilassa myös tuleva isä voi odottaa perheensä kanssa. Synnytyksen aikana informoidaan myös perheen jäseniä äidin voinnista ja synnytyksen etenemisestä.

Tuloksista ilmenee, että naiset kokivat omien äitien olleen suureksi avuksi vauvan synnyttyä. Naiset luottavat omien äitiensä kokemukseen, tietoon ja taitoon lapsen hoidosta mitä heille on kertynyt oman elämänsä aikana. Yhteisöllisen kulttuurin pääpiirteitä on vanhemman kunnioittaminen ja luottamus hänen kokemukseen, tietoon ja taitoon. Naiset kokivat omien äitien olleen suureksi avuksi niin sairaalassa kuin kotonakin. Omien vanhempien tai isovanhempien neuvoja naiset eivät kokeneet missään vaiheessa häiritseviksi tai turhiksi.

Vanhassa kulttuurissa on selkeät roolit naisilla ja miehillä. Tämä tekijä ilmenee myös tutkimus tuloksissa. Tuloksissa ei ilmene, millä tavalla isä osallistuu vauvanhoitoon. Enemmän korostetaan isovanhempien osallistumista ja apua vauva-arjessa.

Synnyttäneet saavat myös kätilöiltä ja henkilökunnalta kallisarvoista tietoa ja ohjausta esimerkiksi imetykseen liittyen tai vauvan hoitoon liittyvissä asioissa. Tutkimuksessa ilmenee, että kätilö ohjaa vierailijoita tarkasti hygieniassa ja aseptiikassa. Osastolle ei saa tulla sairaana ja käsihygieniasta on huolehdittava.

Suomessa perhe käsite muodostuu ydinperheestä ja muut ympärillä olevat ovat sukulaisia tai läheisiä, jotka eivät vaikuta perheen päätöksiin millään tavalla. Isovanhempien rooli synnytyksen jälkeen on pienempi, sillä ydinperhe määrittelee ja arvioi itse avun ja heidän osallistumisen tarpeen.

Synnytysosastoille isovanhemmat pääsevät vain vierailuajoilla, jotka on ennalta määrätty. Tämä käytäntö on täysin vastakohta edelliseen verrattuna. Tarkoilla vierailuajoilla annetaan synnyttäneelle mahdollisuus toipua ja palautua synnytyksestä, mikä on hyvä asia synnyttäjälle.

9.3 Lapsen syntymä

Bulgariassa synnytys ja lapsen saaminen on erilainen tapahtuma, mihin olemme Suomessa totuneet. Aikaisemmissa tuloksissa on tullut ilmi, että isät harvemmin osallistuvat synnytyksiin. Tuloksissa ilmenee, että naiset kokevat tutun kätilön rauhoittavana tekijänä synnytyksessä. Käytäntönä on, että ennen synnytystä naiset saavat halutessaan itse päättää synnytykseen osallistuneen kätilön ja ammattilaiset. Tämä joko onnistuu tai ei, sillä työntekijät eivät ole

aina osastolla paikalla. Tämän tyyppisiä valintoja Suomen synnytysosastoilla ei ole, vaan jokainen kätilö ja ammattilainen on yhtä pätevä ja ammattitaitoinen.

Tuloksissa ilmenee, että tämä kätilöiden valitseminen perustuu siihen, että synnyttävä kokee tutun ja turvallisen hoitajan synnytyksen aikana turallisena ja rauhoittavana. Tämä on ollut usean synnyttäjän toivomus, että synnytyksessä on tuttu kätilö/lääkäri avustamassa.

Tarkoituksena on, että synnyttävä näkee henkilökunnan jo raskauden aikana.

Naiset kokivat, että sairaalan ympäristöön tutustuminen ja henkilökunnan valitseminen, toi heille turvallisuutta ja vähensi pelkoa. Itse valitusta hoitohenkilökunnasta synnyttäneille on jäänyt lämmin ja positiivinen kuva.

Tähän käytäntöön Suomessa voisi verrata pääkaupunkiseudulla järjestettyjä tutustumiskäyn-
tejä synnytysairaalaan. Käynnillä tutustutaan osaston tiloihin, kätilön ohjaus synnytyksen
kulusta ja miten sairaalaan saavutaan. Nykypäivänä tämä käytäntö on poistettu käytöstä ja
tilalle tehty virtuaaliohjaus internettiin.

Tuloksien mukaan kotiutus on suuri juhlatapahtuma Bulgariassa synnytysosastoilla. Kotiutuk-
seen on varattuna oma kotiutushuone, jossa kotiutus tapahtuu. Silloin ovat kätilö, pediatri,
äiti, isä ja vauva ja perhe paikalla, läsnäolijat menevät tietenkin tilanteen mukaan. Tässä
tilaisuudessa on vanhempien vielä mahdollista kysellä hoitohenkilökunnalta ohjausta vauvan-
hoitoon tai imetykseen liittyen.

Jokainen perhe tekee kotiutustilanteesta erilaisen ja oman tyylisen. Synnyttäneet perheineen
tarjoavat hoitohenkilökunnalle resurssiensa mukaan jotakin syötävää, juotavaa tai kukkia.

Tämä tehdään, koska halutaan kiittää henkilökuntaa hyvästä työstä.

Suomessa kotiutuksesta ei ole tehty niin suurta ja merkityksellistä asiaa. Kotiutus on perheel-
le ilon aihe, kun pääsevät sairaala ympäristöstä omaan turvalliseen kotiin pienen vauvan kans-
sa.

9.4 Toimintatavat

Tutkimustuloksissa ilmenee eroavaisuuksia synnytysosaston toimintatavoissa. Jokaisessa syn-
nytyssairaalassa on varmasti omat arvot ja toimintatavat, joiden mukaisesti työtä tehdään.
Tuloksissa ilmeni eroavaisuuksia heti vauvan synnyttyä ja napanuoran katkaistua. Toisille äi-
deille vauva asetettiin rinnan päälle heti synnytyksen jälkeen, toisille äideille vauva vain näy-
tettiin ja vietiin pestäväksi ja puettavaksi. Vasta tämän jälkeen vauva saa olla äidin rinnalla.
Tämän jälkeen vauva ja äiti ovat yhdessä koko sairaalassa olon ajan, ellei äidin tilassa ole

jotakin poikkeavaa. Tuloksissa ilmenee, että hoitohenkilökunta tilanteen vaatiessa hoitavat vauvoja esimerkiksi sektion jälkeinen toipumisaika, jolloin äiti saa levähtyä. Hoitamiseen osallistuu, joko kätilö tai joku perheenjäsenistä.

Naisten kertoman mukaan synnytyksen jälkeen kätilöt pesivät ja pukivat vauvat, jonka jälkeen vauva on annettu äidin rinnalle. Tämä käytäntö poikkeaa hieman Suomeen verrattuna, sillä tässä vaiheessa vastuu siirtyy isälle.

Synnytyksen jälkeen sama kätilö toimii perheen kanssa ja antaa ammattihenkilön näkökulmasta ohjausta äidille tähän ohjaukseen sisältyy esimerkiksi imetysohjaus. Tämä toiminta ei eroa Suomen synnytyssairaaloiden toiminnasta.

Tuloksien tulkinnassa ilmenee, että ammattilaiset haluavat synnytyksen aikana minimoida kaiken ylimääräisen häiriötekijän. Synnyttäjille halutaan luoda rauhallinen ja rentouttava ympäristö synnytykselle. Henkilökunta on kokenut, että ajoittain hermostuneet isät aiheuttavat häiriötä synnytyksen aikana esimerkiksi kysymyksillä ja omalla hermostuneisuudellaan. Tähän he ovat törmänneet suhteellisen harvoin.

Tuloksien tarkastelussa ilmeni millainen suhtautuminen hoitohenkilökunnalla on vähemmistö naisiin. Tuloksien mukaan synnyttäjät, jotka edustavat etnistä vähemmistöä saivat hieman erilaista kohtelua. Kohtelu heitä kohtaa on eettistä, mutta heidän kanssaan on paljon vaikeuksia. Näillä vaikeuksilla tarkoitetaan lukutaidottomuutta, puutteellista tietoa raskaudesta ja vauvoista ja kielellisiä ongelmia. Heille järjestetään ilmaisia koulutuksia liittyen ehkäisyyn, vauvan hoitoon tai raskauteen, mutta heillä ei ole motivaatioita kyseisiin tapahtumiin. Suomessa toimitaan eettisen arvojen mukaisesti ja jokaista asiakasta potilasta kohdellaan tasa-arvoisesti, huomioidaan yksilölliset tarpeet.

9.1 Havaintoja kulttuuri eroista

Suomessa törmää individuaaliseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Lapsi kasvatetaan ydinperheessä, äidin ja isän kasvatustavalla. Kasvatus tapana on, että lapsesta tulee mahdollisimman itsenäinen ja itsenäisesti toimeentuleva kansalainen. Bulgariassa toimitaan kollektiivisen yhteiskunnan mukaisesti, perhekäsitys on laaja ja lapsen kasvatukseen kuuluvat lähipiirin sukulaiset. Eron huomaa kun perheeseen syntyy vauva. Suomessa pääkaupunki seudulla synnytyssairaalaan pääsee vain isä ja muut sukulaiset kutsutaan erikseen vauvan synnyttyä. Sukulaiset pääsevät tutustumaan uuteen tulokkaaseen vasta sairaalan ja osaston vierailuajkojen aikana. Synnytys tapahtumaan etelä-Euroopassa kuuluu traditio, jota ihmiset edelleen noudattaa ja kunnioittaa lapsen synnyttyä (Oppimispäiväkirja 2012.)

Bulgariassa pienemmällä paikkakunnalla nimeltään Vratza, synnytyssairaalassa synnytys on koko perheen ilotapahtuma. Synnytyksen aikana sukulaiset ovat synnytyssairaalassa jännittävässä meneillä olevaa synnytystä. Heillä on odottamista varten varattuna oma erillinen huone, jossa odottavat vauvan syntymistä. Synnytyssalissa vanhemman sukupolven lääkäri ei hyväksynyt isää mukaan synnytys tapahtumaan. Synnytys ei ole miehiä varten ja sitä heidän ei tarvitse nähdä ja kokea perustelee osaston ylilääkäri. Nuoremmat lääkärit ja kätilöt sallivat isän läsnäolon synnytyssalissa, jotta olisivat vaimojensa tukena ja rauhoittelisivat häntä. Päätös synnytykseen osallistumisesta tehdään ennen synnytystä ja on miehen ja naisen välinen asia. Yleensä naiset itse eivät halua, että miehet osallistuvat synnytykseen.

Vauvan synnyttyä vauva asetetaan samalla tavalla kuin Suomessakin äidin rinnalle, josta alkaa heidän vuorovaikutuksellinen suhteensa, jos synnytyksessä kaikki on mennyt hyvin. Tämän jälkeen kätilö tai mies menee kertomaan perheelle ilouutisen uudesta syntyneestä vauvasta. Mukana sairaalassa ovat molemmat isovanhemmat ja mahdollisesti äidin tai isän sisaruksia. Yhdessä he iloitsevat, itkevät ja nauravat uutiselle. Tämän jälkeen tilanteesta riippuen myös isovanhemmat näkevät vauvan ja äidin (vauvan ja äidin vointi huomioiden). Tässä huomataan miten kollektiivisuus korostuu ja ryhmän kesken jaetaan niin ilot kuin surut. Kollektiivisuudessa toimisi sanonta ”puhalletaan yhteen hiileen”, koska ollaan vahvasti sidonnaisia omaan ryhmään ja toimitaan sen puolesta ja sen parhaaksi.

Molemmissa tapauksissa on tietenkin positiiviset kuin negatiivisetkin seikat. Yksilökeskeiseen perheeseen kuuluvalla kollektiivisuus voi tuntua liian tunkeilevalta, jossa ei kunnioiteta toisen yksityisyyttä. Yhteisökeskeiselle taas individuaalisuus voi tuntua tyhjältä ja hiljaiselta. Tapaukset ovat toistensa vastakohtia, joten on vaikeaa hyväksyä jotakin mikä ei ole itselle tuttua ja turvallista (Oppimispäiväkirja bulgariasta, 2012.)

9.1 Isäsuhteen eroavuudet

Suomi kuuluu pohjoiseen ja Pohjois - Eurooppalaiseen ajattelu maailmaan ja kulttuuriin. Pohjoiseen kuuluvat valtiot ovat hyvinkin moderneja ja kehittyneitä. Kehittyneissä osavaltioissa on edistysellinen teknologia, on resursseja erilaisiin projekteihin ja tutkimustöihin. Erilaisten tutkimusten ja projektien kautta on päästy tutustumaan isän merkitykseen lapsen kasvatuksessa ja varhaisissa suhteissa. Isyyden tukemisessa erityisesti terveydenhuollolla on suuri osa ja merkitys. Suomen neuvola järjestelmä on laadukas ja huipputasoa. Kehittyneen neuvola järjestelmän vuoksi pystytään tukemaan perheitä yksilöllisesti ja tasokkaasti.

Suomessa isällä on oikeus ja mahdollisuus osallistua kaikkiin lapsen liittyviin tapahtumiin. Tämä edistää isän tietoisuutta ja itsevarmuutta isänä. Modernissa ja kehittyneessä yhteisössä on mahdollistettu paljon, esimerkiksi isän rooli synnytyksissä. Se on hyväksyttävä ja sallittu

asia, jopa suositeltavaa. Bulgariassa isän osallistuminen synnytykseen on hieman kyseenalainen, onko hyväksyttävää vai ei (Oppimispäiväkirja 2012.)

Bulgariassa on vanha historia ja kulttuurillinen tausta. Miestä pidetään perheen päänä, maskuliinisena henkilönä. Isää arvostetaan ja kunnioitetaan, koska hänellä on auktoriteettia. Bulgariassa on selkeästi havaittavissa sukupuoliroolien jakautuminen. Nainen hoitaa kotitalouden, pitää kodin siistinä ja hoitaa lapset. Näitä rooleja on edelleen havaittavissa Bulgarianlaisessa kulttuurissa. Näitä rooleja ja malleja omaksutaan omilta vanhemmilta ja isovanhemmilta (Oppimispäiväkirja 2012.)

Vanhan kulttuurin ja perinteiden vuoksi on jäänyt tämä selkeä sukupuolirooli Bulgariaan. Naiset eivät kyseenalaista omaa rooliaan olla lasten kanssa ja ylläpitää kotia. Lasten kasvatuksessa isällä on kumminkin merkittävä osuus. Lapset jakavat isänsä kanssa tuntemukset ja ajatukset. Isää pidetään maskuliinisena ja tietävänä, joka osaa neuvoa erilaisissa elämäntilanteissa. Lapset pitävät vanhempiaan, etenkin isää perheen päänä ja henkilönä, joka tietää parhaimman ratkaisun. Tässä on kyse auktoriteetista, mikä vanhemmillä on.

Auktoriteettiin ja vanhempien kunnioittaminen liittyy yhteisöllisen kulttuurin lähtökohtiin. Bulgariassa on selkeät miehen ja naisen roolit, mikä myös ilmenee tutkimus materiaalia tutkiessa. Moni nainen kuvaili harjoittelun aikana synnytystä ja sitä miksi eivät halunneet miesten osallistuvan synnytykseen. Moni koki, että se ei ole miehen paikka nähdä kyseistä tapahtumaa (Oppimispäiväkirjasta 2012.)

10 LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Tätä työtä varten on huomioitu etiikka ja eettinen toiminta. Opinnäytetyön tuloksia varten on osallistunut kaksi bulgarialaistaustaista naista. Ennen kyselyyn osallistumista molemmat osallistujat saivat henkilökohtaisesti kirjeen, jossa avaan opinnäytetyön tarkoitusta enemmän. Kirjeessä kerrottiin, mitä työni sisältää ja mikä on sen tarkoitus. Tämän jälkeen osallistujien on saatava tietää, että heidän henkilöllisyyttä ei missään vaiheessa työtä tule esiin. Kysymyksiin vastataan anonyymisti ja heidän henkilöllisyys on vain tekijän tiedossa. Opinnäytetyön prosessin aikana vastanneilla oli mahdollisuus lähestyä tekijää, jos tarvitsivat lisäinformaatiota aiheesta.

Osallistujien on tärkeä tietää, että heidän vastaukset kysymyksiin on vain tekijän luettavissa ja niitä ei käytetä muuhun tarkoitukseen kun tähän opinnäytetyöhön. Kirjeen yhteydessä on luotava osallistujaan luotettavuus, jotta he uskaltavat vastata annettuihin kysymyksiin ja luottaa siihen, että materiaali on vain tekijän käsissä. Opinnäytetyön valmistuttua, kysymykset ja vastaukset hävitetään.

Tässä vaiheessa on erityisen tärkeää huomioida ja noudattaa tutkimuseettisiä periaatteita. Kysymyksiin vastanneet ovat vastanneet hyvin henkilökohtaisiin kysymyksiin, joten tätä tietoa on tärkeä suojata. Tutkimussensitiivisyys tarkoittaa, sitä miten arkaluontoista ja henkilökohtaista asia nähdään (Juvakka - Kylmä: 2007, 144 - 145.)

Opinnäytetyön tarkoitus on olla mahdollisimman luotettavaa. Opinnäytetyössä tulee käyttää vain luotettavista lähteistä kerättyä materiaalia ja tekstin tulee olla luotettavaa. Tutkimusten luotettavuuteen on olemassa kriteerit, joiden avulla pystytään arvioimaan tutkimuksen tai työn luotettavuus. Nämä kriteerit on tehty monien eri tutkijoiden näkemyksistä (Juvakka - Kylmä: 2007, 127 - 128.)

Tässä opinnäytetyössä on käytetty luotettavia lähteitä ja materiaaleja tiedon keruussa. Kyseilyissä ja haastatteluissa voidaan kyseenalaistaa materiaalin luotettavuus. Kyselyyn vastannut ja tutkija voivat ymmärtää asiat eri tavoin, ja näin syntyy väärinkäsityksiä ja vääriä tulkintoja. Tähän opinnäytetyöhön on osallistunut kaksi erilaista naista kyselyyn, joten aineistoon voisi olla kerätty liian vähän henkilöitä. Monen henkilön vastaukset ja tulkinnat vaikuttavat luotettavuuteen (Juvakka - Kylmä: 2007, 131.)

Tähän työhön luotettavaksi lähteeksi riitti kaksi osallistujaa, koska itselläni on kokemusta bulgarialaisesta kättilön työstä harjoittelun kautta. Harjoittelun kautta on nähnyt ammattilaisen näkökulman. Kyselyn kautta on saanut enemmän tietoa synnyttäneen naisen kokemuksista ja tuntemuksista synnytyksestä ja sairaala prosessista. Synnyttäneiden kokemuksistakin oli jo entuudestaan tietoa harjoittelun kautta. Harjoittelussa sai keskustella ja pohtia synnytystä äitien kanssa.

Opinnäytetyöhöni olisin voinut liittää lainauksia kyselyyn osallistuneiden vastauksista. Tässä kohtaa pohdin, että eettisyys ja luotettavuus tulevat vastaan. Kielestä toiseen kääntämisessä on aina mahdollisuus väärään tulkintaan ja vastanneiden henkilöllisyys on mahdollisesti tunnistettavissa. Tämän vuoksi opinnäytetyössäni ei ole suoria lainauksia kyselyyn vastanneiden teksteistä.

11 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön prosessi on ollut pitkä ja haastava, lopuksi kuitenkin erittäin palkitseva ja miellyttävä. Haasteelliseksi työstä teki sen, että opinnäytetyöhöni osallistuneet asuivat kaukana ja kommunikaatio oli haastavaa. Onneksi nykypäivänä sähköpostin avulla saa nopeasti yhteyttä ja asiat hoidettua internetin kautta. Tärkein oli, se että lopputulos on miellyttävä ja siihen voi olla tyytyväinen. Opinnäytetyötä oli mielenkiintoista tehdä, koska sai perehtyä mo-

nin uusiin materiaaleihin ja toimintatapoihin. Kirjallisuuden ja lähdemateriaalin kautta on perehtynyt paljon uusiin asioihin niin kirjailijoihin kuin tutkimuksen tekemiseen.

Opinnäytetyön kiinnostavin ja mielekkäin vaihe on sisällönanalysointi ja vastausten kokoaminen yhtenäiseksi. Oli mielenkiintoista lukea ja perehtyä kahden täysin erilaisen ihmisen vastauksia samanlaisesta aiheesta. Kuinka erilaisten henkilöiden ajatukset kuitenkin kohtaavat, vaikka toinen kertoo omista kokemuksista ja toinen ammattilaisen näkökulmasta. Näitä tieto- ja tieteenkin täydensivät omat kokemukset harjoittelusta synnytysosastolla ja siellä tehty opimispäiväkirja.

Suomesta löytyy paljon luotettavaa materiaalia opinnäytetyön aiheisiin, joista sai hyvin kootua tietoa itselle. Haastavaksi teki Bulgarian osuus, koska en löytänyt kirjallisuutta ja materiaalia opinnäytetyöhöni. Valitsemani henkilöt kyselyyn olivat onneksi valmiita vastaamaan kyselyyni laajasti ja kertomaan tarkasti tapahtumista. Nämä vastaukset täydensivät omaa havainnointia ja pohdintoja harjoittelustani Bulgariassa.

Lopputulokseen olen erittäin tyytyväinen, koska sain erittäin paljon hyvää ja tärkeää tietoa kyselyyni osallistujilta. Usein tutkimusta tehdessä hyvää materiaalia on jopa liikaa, jota ei voi käyttää tai hyödyntää opinnäytetyössä. Olen erittäin tyytyväinen kyselyyn valinneista henkilöistä, sillä he koko opinnäytetyön prosessin aikana olivat tiiviisti yhteydessä sähköpostitse. He kannustivat työnaikana ja motivoivat tekemään opinnäytetyötä.

Opinnäytetyön etenemiseen on suuresti vaikuttanut oma tausta ja kokemukset Bulgariasta. Suoritettu työharjoittelu synnytysosastolla vain vahvisti käsitystä perheen tärkeydestä ja merkitystä elämässä. Opinnäytetyön prosessin aikana olen itse kokenut raskauden ja äidiksi tulemisen ilon. Työtä tehdessä olen saanut itsekin pohtia ja analysoida oman perheeni merkitystä ja osallistumista vauvan saavuttua perheeseen. Opinnäytetyö prosessin aikana on itselle herännyt paljon erilaisia tunteita ja kysymyksiä omasta identiteetistä. Olen kahden erilaisen kulttuurin kantaja ja tämä tuo elämäni värikkyyttä, mutta myös haasteita. Kumpaa kulttuuria toiminnallani edustan ja kumman kulttuurin mukaisesti toimin kun lapseni syntyi.

Tämän opinnäytetyön tutkimusta on mahdollista jatkaa esimerkiksi syventymällä vielä tarkemmin, millainen on perhe yhteisöllisessä kulttuurissa tai muihin opinnäytetyön tarjoamiin aiheisiin. Tätä työtä on mahdollista käyttää opiskelijoiden opinnoissa esimerkiksi monikulttuurisuuden opinnoissa. Nykypäivänä terveydenhuollossa kohdataan paljon eri kulttuureista tulevia asiakkaita. Tämä opinnäytetyö voi antaa henkilökunnille työhön erilaista näkökulmaa ja toimintatapaa.

Tässä opinnäytetyössä oli tarkoitus tuoda esille Suomen ja Bulgarian eroavaisuuksia perheissä ja lapsen synnyttyä perheeseen sekä isän osallistumista ja roolia. Tuloksien perusteella eroavaisuuksia on ja molemmat maat voisivat oppia toinen toisiltaan uusi näkökulmia ja toimintatapoja.

11.1 Pohdintaa tuloksista

Jari Sinkkosen teoksessa *Isäksi* ensi kertaa 2012 käsitellään aihetta isyys ja isäksi tulemistä. Teoksessa on kuvattu hyvin miellyttävällä tavalla isyyttä ja isyyden tuomia haasteita lapsen saamisen jälkeen. Tätä Sinkkosen kirjaa olen käyttänyt yhtenä lähteenäni, kun perehdyin isyyteen ja isän osallistumista lasten kasvatukseen.

Isää on kuvattu perheen auktoriteettina, joka tukee ja kannustaa lapsia eteenpäin (Sinkkonen 2012). Näitä samoja asioita olen kuvannut omassa opinnäytetyössäni teoriaosuudessa. Jos näitä vertaan omiin tuloksiin on havaittavissa samoja pääpiirteitä. Isää pidetään perheen auktoriteettina ja henkilönä, joka rohkaisee lapsia elämässä. Bulgariassa isät eivät osallistu synnytykseen, mutta sen jälkeen ovat hyvinkin merkityksellisessä asemassa lastensa elämässä. Yhteisöllisessä kulttuurissa tämä on hyvinkin tyypillistä, että isä on perheen tukipilari. Havaintojen ja kokemusten kautta kollektiivisessa kulttuurissa isän auktoriteetti ja rooli on opittua jo lapsena.

Otsikossa varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhde olen käyttänyt laajasti erilaisia lähteitä ja materiaalia, koska aihe on erittäin laaja. Tammisen, Siltalan ja Niemelän teoksessa äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus 2003 kuvataan erittäin laajasti äidin ja vauvan välistä yhteyttä. Tästä kirjallisuudesta olen saanut sisältöä ja tekstiä työtäni varten. Nyt, kun vertaan teoriaa ja omia tuloksia on havaittavissa erilaisuuksia. Teoriaosuudessa on lause ”Äidin ja vauvan vuorovaikutus alkaa heti vauvan päästyä äidin rinnalle”. Tuloksissa ilmenee, että osalle äideistä vauva vain näytetään, jonka jälkeen kätilö vie vauvan pesulle ja mitattavaksi. Miten tämän tyyppinen toiminta vaikuttaa vuorovaikutus-suhteen luomiselle? Teoriassa kuvataan ensikontaktin tärkeyttä ja sen merkitystä vauvan elämässä. Vauva tulisi asettaa heti syntymänsä jälkeen äidin rinnalle, jolloin heidän suhteensa alkaa muodostua. Tuloksissa ei ole riittävästi näyttöä tai perusteluja sille, miksi Bulgariassa toimitaan kyseisellä tavalla.

Tuloksien ja teoria osuuden vertailu on mielenkiintoista, koska niissä ilmenee paljon samankaltaisuuksia tai täysin erilaisia tapoja.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. Tampere.

Almqvist, F., Kumpulainen, K., Piha, J., Räsänen, E., Tamminen, T., Moilanen, I., 2003. Lasten- ja nuorisopsykiatria. Helsinki: Duodecim

Broden, M. 2006 Raskausajan mahdollisuudet. Kun suhteet syntyvät ja kehittyvät. Therapie säätiö.

Gerhardt, S. 2007. Rakkaus ratkaisee. Varhaisen vuorovaikutuksen merkitys aivojen kehitykselle. Helsinki. Edita.

Hellsten, T. 1999. Vanhemmuus - vastuullista vallankäyttöä. WSOY. Helsinki

Hirsijärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2007 Tutki ja kirjoita. Tammi. Helsinki

Hofstede, G., 2005. Cultures and organizations software of mind intercultural cooperation and its importance for survival. New York

Juvakka, T., Kymä, J. Laadullinen terveystutkimus. 2007. Helsinki. Edita

Kivijärvi, M. 2003. Äidin sensitiivisyys varhaisessa vuorovaikutuksessa. Teoksessa Niemelä, P., Siltala, P. & Tamminen, T. (toim.) Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Helsinki: WSOY.

Kumpulainen, S., Malinen, V. 2007 Unelma paremmasta parisuhteesta. Navigointiopas aikuisuhteeseen. Helsinki, Jyväskylä. Väestöliitto

Lindstedt, J., Miklossy, K., Rehn, O. 2007. Bulgaria ja Romania. Ulkoasiainministeriö Eurooppatiedotus. Helsinki

Malmivaara A. 2002. Systemoitu kirjallisuuskatsaus- työkalu tutkimusnäytön tavoittamiseen. Duodecim 118(9):877-879

Ojanen, T., Siven, T., Karling, M., Vihunen, R., Vilen, M. 2009 Lapsen aika, WSOY Oppimateriaalit Oy.

Oksi-Walter, P., Roos, J., Viertola-Cavallari, R. 2009 Monikulttuurinen perhe. Helsinki. Oy Arkki

Oppimispäiväkirja 2012, Bulgaria

Paananen., Pietiläinen., Raussi-Lehto., Äimälä. 2015 Kätilötyö raskaus, synnytys ja lapsivuoden aika. Helsinki. Edita

Rauhala, L. 2005 Ihminen kulttuurissa - kulttuuri ihmisessä. Helsinki University press

Sarajärvi, A., Tuomi., J. 2002 Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä. Tammi

Sinkkonen, J. 2009. Lapsen kanssa - hyvinä ja pahoina päivinä. WSOY. Helsinki

Sinkkonen, J. 2011. Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. WSOY. Helsinki

Sinkkonen, J. 2012. Isäksi ensi kertaa. WSOY. Helsinki

Siltala, P. 2003 Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Teoksessa Niemelä, P., Siltala, p. & Tamminen, T. (toim.) Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Helsinki WSOY

Silven, M. toim. 2010. Varhaiset ihmissuhteet. Polku lapsen suotuisaan kehitykseen. Saarijärvi. Saarijärven Offset Oy.

Sosiaali- ja terveysministeriö: Lastenneuvola lapsiperheiden tukena. Opas työntekijöille. Helsinki 2004

Tamminen, T. 2004 . Olipa kerran lapsuus. Juva. WSOY.

Virkki., J. 1994 Ydinperheestä yksilöllistyviin perheisiin. Juva. WSOY

Sähköiset lähteet

Cultures and Organizations. <<http://keithdwalker.ca/wp-content/summaries/1-c/Cultures%20and%20Organizations.Hofstede.EBS.pdf>> Viitattu 17.8.2015

Suomi-sanakirja. <http://www.suomisanakirja.fi>

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. http://www.thl.fi/fi_FI/web/ Viitattu 3.1.2016

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. <http://www.tenk.fi> Viitattu 2.1.2016

Maailman terveysvirasto. World Health Organization. <http://www.who.int> Viitattu 3.1.2016

Väestöliitto. Monikulttuurisuus. http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/tietoa-monikulttuurisuudesta/monikulttuurinen_parisuhde/yhteisollinen_ja_yksilollinen_ku/ Viitattu 20.8.2015

LIITEET

Kysymykset synnyttäjälle

- Millaisia kokemuksia synnytys teissä herätti, kuvaile miksi
- Millaista kohtelua sait henkilökunnalta sairaala jakson aikana?
- Kerro lisää kokemuksistasi, mitä tapahtui synnytyksen jälkeen kun vauva oli jo syntynyt?
- Millainen oli kotiutus kokemuksesi? Kuvaile.
- Kerro millainen oli sinun ensi kontakti lapseen?
- Kerro positiivisista kokemuksista, entä negatiivisista?
- Oliko aviomies mukana synnytyksessä, miten koit asian? Perustele vastaus.
- Kerro isän roolista tukijana? Saiko isä jäädä kanssani sairaalaan?
- Olivatko sukulaiset tukenasi lapsen synnyttyä? Millä tavalla? Perustele.

Kysymykset kätilölle

1. Kuvaile kätilön suhtautumista synnyttäjää kohtaan sairaala jakson aikana (kontakti, vuorovaikutus, läsnäolo, ohjaus, rauhoittava vaikutus..) Perustele.
2. Kuvaile koko tapahtuma synnytyksen jälkeen
  - esim. imetysohjaus
  - ohjausta kuinka hoitaa vastasyntynyttä
3. Isän rooli synnytys prosessin aikana
  - saako osallistua, jos saa selitä miksi, jos ei kerro miksi?
  - sukulaisten/perheen rooli synnytyksessä? Perustele vastaukset.
4. Miten synnyttäjän kotiutus tapahtuu? Kuvaile tapahtuma
5. Miten henkilökunta suhtautuu äiteihin jotka edustavat vähemmistöä? Kuvaile kätilön eettistä toimintaa/arvoja.

KUVAT

Kuva 1: Bulgarian kartta (<https://www.google.fi/search?q=bulgarian+kartta>)

